

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Pippi Langstrømpe som ressurs i sjelesorg med barn

Hilde Renate Bergly

Veileder

Phd. Tone Stangeland Kaufman

Det teologiske menighetsfakultet, 2016, Høst

AVH501: Masteravhandling (30 ECTS)

Master i Diakoni

Antall ord: 18170 (ekskl. forside, innholdsfortegnelse, litteraturliste, vedlegg)

Sammendrag

Temaet for denne avhandlingen er: "Hvordan kan Pippi Langstrømpe brukes som ressurs i sjelesorg med barn?"

Avhandlingens problemstilling er "Hvordan kan Pippi-fortellinger utgjøre det betydningsfulle tredje ledd i møtet mellom sjelesørger og barn?"

Avhandlingen søker teoretisk potensiale i Pippi-fortellingene som det betydningsfulle tredje ledd. Denne avhandlingen vil benytte seg av litteraturvitenskaplig ressurser, leserorientert metodikk og teori om det betydningsfulle tredje ledd for å besvare oppgavens problemstilling. En del av ressursene vil fokusere på leserens møte med det litterære kunstverk. Det er således på leserens side av teksten denne avhandlingen plasserer seg i møtet med materialet. Avhandlingen vil ta for seg fire Pippi-fortellinger som vil analyseres. Det stilles spørsmål til dette materialet (fortellinger om Pippi Langstrømpe) for å se om de har potensiale til å fungere som det betydningsfulle tredje ledd. Videre drøftes avhandlingens analyse opp mot teori om sjelesorg og det betydningsfulle tredje ledd for å se hvordan det spiller sammen. Diakonens fire grunnpilarer; nestekjærlighet, kamp for rettferdighet, vern om skaperverket og inkluderende fellesskap. Disse brukes som målestokk for å undersøke Pippi-fortellingenes potensielle anvendelighet som det betydningsfulle tredje ledd i sjelesorg med barn.

Analysen viser at det er samvariasjoner mellom Pippi-fortellinger og det betydningsfulle tredje ledd. Pippi-fortellingene inneholder situasjoner som er av rettferdighetssøkende og omsorgsgivende karakter. De viser hvordan Pippi gjør ting annerledes og på den måten kan engasjere.

”- Hvis jeg klarer å forgylle en eneste dyster barndom, så er jeg fornøyd”

Astrid Lindgren

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn	5
1.2 Problemstilling.....	7
1.3 Det betydningsfulle tredje ledd.....	7
1.4 Valg av analyseressurser	8
1.5 Disposisjon	9
2. Teori	10
2.1 Sjelesorg	10
2.2 Sjelesorg med barn og unge	16
2.3 Det betydningsfulle tredje ledd.....	23
2.4 Pippi Langstrømpe og kristendommen	29
3. Metode	32
3.1 Bakgrunn for valg av metode	32
3.2 Fremgangsmåte gjennom litteraturanalyse	32
3.3 Analytiske ressurser	34
3.3.1 Presentasjon av diakoniens grunnpilarer	34
3.3.2 Begrepsavklaring av analysens ressurser	36
3.3.3 Materialet.....	37
3.3.4 Operasjonalisering av analysen	38
4. Analyse	38
4.1 Pippi får besøk av tyver	38
4.2 Pippi Langstrømpe vil ikke bli stor.....	42
4.3 Pippi finner på en ny spørrelek	46
4.4 Pippi er med på skoletur	49
4.5 Sammendrag av analysen.....	52
5. Drøfting	54
5.1 Gjennomgang av problemstilling	54
5.2 Gjennomgang av tema	57
Litteraturliste.....	63

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Bakgrunn for valg av tema

Er det mulig at fortellinger om Pippi Langstrømpe kan brukes som en ressurs i sjelesorg med barn? Siden jeg fikk egne barn er dette et spørsmål som har opptatt meg. Spørsmålet om Pippi-fortellinger kan brukes som ressurs i sjelesorg med barn har gitt meg en ambisjon om å belyse muligheten for bedre interaksjon og forhold til barn, ved hjelp av Pippi Langstrømpes univers.

Forskningsoversikt

Et spørsmål Astri Ramsfjell stiller seg er *”Hvordan kan kristen skjønnlitteratur og fiksjonsunivers gi svar til barnet som et religiøst subjekt?”*¹. Ramsfjells perspektiv er forståelig med tanke på å lære kristen livstolkning gjennom en eksempelfigur i en didaktisk fiksjon. Ramsfjell påpeker at kristen småbarnslitteratur ikke favner virkeligheten når virkeligheten er vanskelig å forstå. Å åpne for det uvisse og utrygge i livet har heller ikke vært vanlig i småbarnslitteratur generelt, skriver Ramsfjell.² Ramsfjell tenker nok på de aller minste barna når hun skriver dette, og hun nevner ikke litteratur skrevet av Astrid Lindgren. Pippi-fortellinger faller ikke inn under sjangeren kristen skjønnlitteratur, men Lindgren var tidlig ute med å tematisere døden (f.eks. *Mio min Mio*, 1954). I Pippi-fortellingene stilles også eksistensielle spørsmål som ikke besvares. Et eksempel på dette fremkommer i en av Pippi-fortellingene i avhandlingens analyse. Ramsfjells betraktninger rundt kristen skjønnlitteratur problematiserer unngåelse av vanskelig eksistensiell tematikk i kristen skjønnlitteratur. Derfor kan dette understøtte et prosjekt som forsøker å bruke Lindgren som resurs i sjelesorg. Her kan det tenkes at sjelesorgsrommet kan åpnes for undring i en relasjon basert på trygghet og tillitt.

---

¹ Ramsfjell, Astri, *”Barnet i trosopplæringen”*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 90.

² Ramsfjell, Astri, *”Barnet i trosopplæringen”*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 96.

Sjelesorg kan oversettes til *"omsorg for sjelene"*³. Hvordan er det så med omsorg for barns sjel? Paul Erik Wirgenes skriver i sin artikkel fra 2005 at det er *"(...) skrevet og gjort lite i diakonale og sjelesorgfaglige miljøer omkring barnet"*⁴. Her har det imidlertid skjedd mye de siste årene, noe som blant annet er et resultat av Trosopplæringsreformen. I *Tidsskrift for sjelesorg* januar 2016 skriver Liv Hilde Briså og Mariann Solberg Lindtjørn at det er *"(...)hull i faglitteraturen. At Okkenhaug, Eide og Grevbo nevner lite eller ingenting om sjelesorg med ungdom"*⁵. Her kan det være viktig å ta i betraktning at sjelesorgsbegrepet generelt er i utvikling og utfordres stadig. Arbeidet med å søke etter relevant litteratur og forskning knyttet til min økte interesse for sjelesorg med barn, ble derfor både mer utfordrende og spennende enn jeg hadde sett for meg på forhånd.

En måte å se sjelesorg i møte med barn på er slik Dan K. Månsson uttrykker det: *"Børns evne til at rumme og uttrykke sig adskiller sig i form fra de fleste voksnes. Derfor kræver sjælesorg med børn, at vi generobrer noget af det aflagte barnlige og lader det gennemsyre af den voksenindsigt, vi har fået eller kan erhverve os"*.⁶ Å gjenerobre noe av det barnlige i seg selv, mener jeg er viktig for å kunne sette seg inn i barns virkelighet. Det kan tenkes det er noe av dette Astrid Lindgren mener når hun sier *"Jeg skriver for barnet i meg selv"*⁷. Mennesker trenger å bli møtt forskjellig, og barn har noen egenskaper som er karakteristisk for det å være barn. Slik jeg forstår Månsson, gjelder det å finne de uttrykksformene som passer til barns forståelse, som terapien gjør for å kunne møte ulike mennesker med ulike måter å forholde seg til verden på.⁸ Om vi klarer å kombinere en kontakt med noe av det barnlige i oss, i kombinasjon med god vokseninnsikt, kan det tenkes at det kan tilføre barnet omsorg, og når det er behov for det gi håp og trøst.

---

³ Bergem, Anders, «Som epler av gull... En bok om kristen sjelesorg – Bind 1», Kolofon 2008 s. 57.

⁴ Månsson, Dan K., «Årsskrift 2009/2010» Kristen Pædagogisk Institutt, Nyhetsbrev nr 3 Oktober 2010. 11 årgang. ISSN: 1603-8983 s. 102.

⁵ Tidsskrift for Sjelesorg, «Sjelesorg i møte med ungdom», Modum Bad. Nr 1/2016 s.18

⁶ Månsson, Dan K., «Årsskrift 2009/2010» Kristen Pædagogisk Institutt, Nyhetsbrev nr 3 Oktober 2010. 11 årgang. ISSN: 1603-8983 s. 14

⁷ Bjorvand, Agnes Margrethe og Aisato, Lisa, "Astrid Lindgren", Cappelen Damm AS 2015 s. 105.

⁸ Månsson, Dan K., «Årsskrift 2009/2010» Kristen Pædagogisk Institutt, Nyhetsbrev nr 3 Oktober 2010. 11 årgang. ISSN: 1603-8983 s. 15.

Tematikken i Astrid Lindgrens bøker berører i mange tilfeller de store spørsmålene og fenomenene i livet, der i blant ensomhet, døden, relasjoner, svik, mot, lek og natur. Til tross for flere alvorlige temaer er det også humor i bøkene.

1.2 Problemstilling

Temaet for denne avhandlingen er:

Hvordan kan Pippi Langstrømpe brukes som ressurs i sjelesorg med barn?

Avhandlingens problemstilling er:

Hvordan kan Pippi-fortellinger utgjøre det betydningsfulle tredje ledd i møtet mellom sjelesørger og barn?

Materialet

Materialet består av fire Pippi-fortellinger. Utvalget ble utgitt fra 1945 til 1948.⁹ Astrid Lindgren er forfatteren av bøkene om Pippi Langstrømpe. Pippi-fortellingene er korte fortellinger i sjangeren barnelitteratur. Pippi Langstrømpe er verdens sterkeste jente. Hun har masse penger og hun bor i Villa Villekulla alene. Vennene hennes Tommy og Annika bor i huset ved siden av.¹⁰ Agnes-Margrethe Bjorvand skriver at vi kan vanskelig snakke om Lindgrens barnebøker uten å komme inn på den rollen som fantasien og det fantastiske spiller.¹¹ Fantastisk litteratur er litteratur som "(...)bryter med vanlige normer for hva som er sannsynlig"¹². Pippi Langstrømpe er en fantastisk karakter i ganske normale omgivelser.

1.3 Det betydningsfulle tredje ledd

I følge Solveig Østrem hevder filosof Hans Skjervheim "for at to mennesker skal ha et

---

⁹ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 27.

¹⁰ Lindgren, Astrid, "Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene", Cappelen Damm AS 2011 s. 12.

¹¹ Bjorvand, Agnes-Margrethe, «De streke jentene – en studie av Astrid Lindgrens Pippi Långstrump og Ronja Rövardotter», Hovedoppgave v/ UiO 1996 s. 2.

¹² Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014 s. 241.

likeverdig møte, avhenger det av at de møtes over et tredje element¹³. Det betydningsfulle tredje ledd er med andre ord saksforholdet vi samles over.¹⁴ Et saksforhold kan i følge Østrem være alt fra et større prosjekt om historiske hendelser, til en piperenser barn kan lage noe av, så sant prosjektet og saksforholdet er konkretisert og henger sammen med et overordnet mål.

Det betydningsfulle tredje ledd må "vekke barnets nysgjerrighet og engasjement"¹⁵ for at det skal fungere. Noe av målet med Østrem's teori er å ivareta barnets eget perspektiv. Teorien bidrar til å utvide barnets horisonter eller være noe barnet kan se seg selv i lys av.¹⁶ Østrem ser på betydningen av *det betydningsfulle tredje ledd* for et barn, både som et subjektskapende element og for relasjonen barnet er en del av.¹⁷ Avhandlingen retter seg mot barn, og derfor bruker jeg Østrem's teoretiske betraktninger innen empirisk forskning om *det betydningsfulle tredje ledd* på barn.

1.4 Valg av analyseressurser

Metode

Avhandlingen søker teoretisk potensiale i Pippi-fortellingene som *det betydningsfulle tredje ledd* og videre potensiell ressurs i sjelesorg med barn. For å besvare avhandlingens problemstilling analyseres et utvalg av Pippi-fortellinger. Avhandlingen bruker ressurser fra en leserorientert metodikk.¹⁸ "(...)de fleste nyere litteraturteorier vært opptatt av leserens rolle i tolkningsprosessen"¹⁹ "Denne personlige tilnærmingen bygger blant annet på Wolfgang Iser's leser-respons-teori, der det er leserens møte med teksten som er viktig(...)"²⁰. Det er på leserens side av teksten avhandlingen plasserer seg i møte med materialet.

---

¹³ Østrem, Solveig, «Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogist tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 51.

¹⁴ Østrem, Solveig, «Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogist tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 51.

¹⁵ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 145.

¹⁶ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 145.

¹⁷ Østrem, Solveig, «Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogist tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 143.

¹⁸ Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014 s. 193.

¹⁹ Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014 s. 193.

²⁰ Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014 s. 194.

Ilers tomrom

Iser legger vekt på leseren, og det er leseren som er i fokus. Noe som slår leseren i møte med tekst er dens ubestemtheter. Disse ubestemthetene vil leseren søke å bygge bro over og tillegge egne fortolkninger. Ubestemthetene kalles tomrom, eller *Leerstellen* etter Ilers terminologi.²¹

Ressurser fra leserorientert metode og teori om kriterier for *det betydningsfulle tredje ledd* danner til sammen rammeverket for analysen av Pippi-fortellingene. Pippi-fortellingene analyseres i lys av *diakoniens fire grunnpilarer*. Dette kan bidra til å binde sammen Pippi-fortellingene til *det betydningsfulle tredje ledd* og diakoni. En presentasjon av *diakoniens grunnpilarer* kommer i kapittel om metode da disse er nært forbundet med operasjonalisering av analysen. Analysen drøftes så opp mot sjelesorgsfaglig teori.

Valg av teori og relevans for diakoni

Avhandlingens tema og problemstilling rommer mye teori, og derfor er det viet plass til sentral teori om sjelesorg og sjelesorg med unge og barn. Teori om *det betydningsfulle tredje ledd* er presentert. Det vises også til teori om paralleller mellom Pippi Langstrømpe og kristendommen. Avhandlingens relevans for diakoni er den teoretiske forankringen i sjelesorg. I teorien om sjelesorg brukes pensum fra diakonifeltet.

1.5 Disposisjon

Kapittel 1 plasserer avhandlingen i en faglig sammenheng. Avhandlingens tema, problemsstilling og sentrale begrep blir presentert. Deretter gjøres det i kapittel 2 rede for det teoretiske grunnlaget. Kapittel 3 omhandler metode, analysens ressurser, presentasjon av materialet og operasjonalisering av analysen. I kapittel 4 legger jeg frem analysen av Pippi-fortellingene. Deretter i kapittel 5 drøftes betydningen av analysen og teori opp mot problemstilling og tema. Jeg avslutter også avhandlingen med oppsummerende refleksjoner i dette kapitlet.

---

²¹ Aspaas, Øystein, "Resepsjonsetetikk og reader-response", Høgskolen i Tromsø 2005. Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 5.

2. Teori

2.1 Sjelesorg

Dette delkapitlet behandler teori om sjelesorg og dens egenart. Hensikten med delkapitlet er å forstå sjelesorg. *"Hva kjennetegner en troverdig og god kristen sjelesorg?"*²². Spørsmålet stilles av Leif Gunnar Engedal. *"Sjelesørgere er forskjellige. Det samme gjelder den praksis som utfolder seg når sjelesørgere samtaler med sine konfidenter"*.²³

Sjelesorgsrommet

I denne avhandlingen er konfidentene barn. Barn er like forskjellige fra hverandre som voksne. Det samme gjelder kontekstene som det sjelesørgerske arbeidet befinner seg i. I møte med barn kan "sjelesorgsrommet" gjerne være barns typiske arenaer for lek og utfoldelse. Om det utarter seg med en eller flere konfidenter samtidig vil også variere.²⁴ Et mangfold i sjelesorgen er bra, men desto viktigere blir det å kvalitetssikre sjelesorgsfaget og sjelesorgpraksis. Av den grunn blir det vesentlig at mennesker som søker sjelesorg beskyttes av at arbeidet er under *"elementære etiske normer og grunnleggende felles forpliktelser"*.²⁵

Sjelesørgeren og veiledning

Det viktigste redskapet sjelesørgeren har i møte med konfidenten, er seg selv. Videre er *personlig veiledning* knyttet til egen sjelesorgspraksis av avgjørende betydning for arbeidet.²⁶ Dette understreker viktigheten av å få veiledning når man jobber som sjelesørger ettersom det bidrar til å kvalitetssikre arbeidet. Det kan tenkes det er ekstra viktig med veiledning når man jobber som sjelesørger for barn fordi maktbalansen mellom sjelesørgeren og barnet er skjev med tanke på blant annet alder.

---

²² Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgersk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 84.

²³ Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgersk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 84.

²⁴ Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgersk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 84.

²⁵ Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgersk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 85.

²⁶ Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgersk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 88.

Kommunikasjon og sjelesorg

Videre er samspillet mellom sjelesørger og konfident essensielt. Dette berører den kommunikative kompetansen sjelesørgeren har.²⁷ Det handler om å skape en relasjon preget av åpenhet og tillit.²⁸ Engedal understreker viktigheten med å lytte som en sjelesørgerisk kompetanse.²⁹ Å lytte er å gi skapende muligheter, og evnen til å lytte er en stadig øvelse, spesielt for en sjelesørger.³⁰ Å lytte tilhører samtaleevnen.³¹ Å lytte synliggjør og gir rom for subjektet. Det kan tenkes at sjelesørgeren må finne "en vei inn i orkanen", der det er helt stille, for å sperre av alt annet som skjer og kun lytte. "Her kan forskjellige teknikker og metoder for utviklingen av samtalens kunst gi nyttige redskaper underveis".³²

Hermeneutikk og kunnskap

Hermeneutisk kompetanse er å møte og fortolke for å forstå. Det vil blant annet si å leve seg inn og forstå den fremmede. Som Engedal uttrykker det, er hvert menneske "bærer av et mysterium som unndrar seg vår forståelse. Den altomfattende innsikt er derfor forbeholdt Gud - og Han alene".³³ Å se det den andre ser er å tilstrebe et godt sjelesørgerisk møte. Her kan det dras parallell til *det betydningsfulle tredje ledd* da Solveig Østrem understreker viktigheten av å se i samme retning i sammen. "Og i møtet mellom de to ulike erfaringsverdenene, kan ny innsikt og forståelse oppstå".³⁴ Å besitte teori og kunnskap er viktig. Det kan tenkes det er viktig for å oppleve frimodighet i rollen som sjelesørger. "Samtidig er det åpenbart at den teologiske kunnskapen ikke i seg selv er tilstrekkelig for den som vil stå rustet til en krevende sjelesorgtjeneste".³⁵ Humanvitenskaper som filosofi,

---

²⁷ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 88.

²⁸ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 88.

²⁹ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 89.

³⁰ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 89.

³¹ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 89.

³² Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 89.

³³ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 90.

³⁴ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 91.

³⁵ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 92.

psykologi, sosiologi, kulturanalyse med mer er relevant, nevner Engedal.³⁶ Med dette vil jeg peke på utgangspunktet for artikkelen til Engedal. Her forstår jeg at dette regnes som sjelesorgens egenart og kompetanse. Her mener jeg det er viktig at sjelesorgen forstår seg selv for å kunne benytte innspill fra andre fagfelt på en nyttig måte.

Skam

Øyvind M. Eide har skrevet boken *"Forståelse og fordypning – perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*. I det følgende brukes mange av hans betraktninger om sjelesorg. Å oppsøke sjelesorg for en som sliter med skam kan oppleves risikofylt da konfidenten har en overvåkenhet mot reaksjoner fra sjelesørger som kan tolkes som avvisning.³⁷ Når sjelesørgeren viser forståelse så blir dette et tegn på at sjelesørgeren tåler å bli med videre.³⁸ At sjelesørgeren viser tillit til en konfident som sliter med skambasert identitet vil være avgjørende for at konfidenten skal kunne se sin situasjon fra andre perspektiver.³⁹

Sjelesørgerens sårbarhet og forforståelse

Å drive sjelesorg forutsetter at sjelesørgeren kjenner sin egen sårbarhet. I dette ligger det at sjelesørgeren selv har vært på vandring i eget indre landskap, at hun eller han har god kjennskap til sin egen livs- og troshistorie. *"Om sjelesørgeren ikke har kontakt med, har tydet og ufarliggjort egen sårhet, vil hennes/hans evne til å lytte gjennom sin egen historie være begrenset"*.⁴⁰ Dette handler om at vi alltid har med oss en forforståelse, noe som er en forutsetning for å kunne forstå, men vår egen sårbarhet må være bearbeidet og bevisstgjort i møte med den andres sårbarhet.⁴¹ Dette understreker som tidligere nevnt en sjelesørgers behov for veiledning.⁴² Dette for å kunne holde hundre prosent fokus på konfidentens

---

³⁶ Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 92.

³⁷ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 46.

³⁸ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 52

³⁹ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 52

⁴⁰ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 57.

⁴¹ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 55.

⁴² Engedal, Leif Gunnar *"Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse"*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 88.

fortelling. Om man ikke har bearbejdet eget livs materiale så kan man stå i fare for å eksempelvis trøste og forklare for raskt fordi man ikke lytter til konfidentens smerte, men til egen. Derfor begynner man egentlig å trøste seg selv og ikke konfidenten. Bevissthet rundt egen forforståelse er elementært da man kan stå i fare for å påføre konfidenten sin egen mening og forståelse.⁴³

Makt og etikk

I utgangspunktet er en sjelesørgerisk situasjon asymmetrisk med tanke på at det er en som hjelper en annen. Hjelperen har en rolle og kunnskap vedrørende det som skal skje. Om sjelesørgeren i tillegg er eldre så er dette også gjeldende og av betydning når man ser på maktbalansen. Den som kommer til sjelesorg er også sårbar, noe som bidrar til en asymmetrisk maktrelasjon. Når det gjelder sjelesorg med barn har muligens en voksen enda større makt i forhold til å definere virkeligheten. En sjelesørger bør være bevisst og respektere maktbalansens skjørhet.

Å lytte

Vi frykter gjerne avvisning, og derfor legges ikke kjernen i saken på bordet med en gang, da dette er altfor sårbart i starten av en relasjon. Forklaringer kan redusere signalet om at sjelesørgeren ønsker å høre hva konfidenten bærer på, og konfidenten er svært var på avvisning.⁴⁴ Slik sett kan forklaringer som kommer for tidlig i et sjelesorgsforløp oppleves avisende. Hvordan stiller dette seg i møte med barn? Det lyttende aspektet er utvilsomt av gjeldende karakter. Det som er sikkert er at dersom sjelesørgeren har gjort seg kjent med det som er ens eget indre, vil en kunne møte konfidenten med en åpen holdning.⁴⁵ På denne måten opprettholdes det en åpen, undrende og ansvarlig meningsutveksling slik at grenser ikke overskrides, og konfidenten selv kan ta stilling til det som sies.⁴⁶

---

⁴³ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 57-59.

⁴⁴ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 58.

⁴⁵ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 58.

⁴⁶ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 58-59.

Undring

"Om to personer ser et kunstverk, ser de forskjellige ting"⁴⁷. Det kommer av at de har forskjellig perspektiv.⁴⁸ Slik er det i sjelesorgen også. Sjelesørgeren er ikke kjent i det indre landskapet til konfidenten fra før av, og allerede her vil sjelesørgeren ha et nytt perspektiv eller vinkling. Sjelesorg er samtale, og samtalen er helbredelsen. I dialogen mellom partene skaper konfidenten et bilde av sitt liv. Konfidenten gir sjelesørgeren et bilde av sitt liv som gradvis blir tydeligere gjennom dialogen. Undring er å våge å være underveis, og undring åpner rommet.⁴⁹ Hensikten er å få et nytt forhold mellom hendelse og idé, og det er her sjelesørger kan fungere som tolk for ny mening.⁵⁰

Nærvær

Nærvær og lydhørhet er de viktigste ingrediensene i sjelesorg. Dette kan tenkes å være spesielt viktig i større livskriser. I et stort og altomfattende tap skriver Eide: *"Møte med mennesker i en slik tilstand handler ikke om samtalemetodikk, men om medmenneskelig varhet for hele situasjonen"*⁵¹. Det er åpenbart ikke i slike situasjoner jeg tenker at Pippi-fortellingene muligens har potensiale til å være en ressurs, i første omgang. Poenget er at sjelesorg begynner med at man er til stede for en annen. Det begynner med en handling som *"formidler oppmerksomhet, bekreftelse og respekt. Dette er den grunnleggende dimensjonen i all sjelesorg"*⁵². Det er å bli med et medmenneske inn i mørket. Å lytte til et annet menneske sin fortelling uten å forklare eller på noen som helst måte forsvare Gud.⁵³ Å vise respekt for den andres lidelse.

---

⁴⁷ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 72.

⁴⁸ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 72.

⁴⁹ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 73.

⁵⁰ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 72-74.

⁵¹ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 106

⁵² Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 106-107.

⁵³ Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 107.

Utviklingskrisene og trosutvikling

Den amerikanske utviklingspsykologen James Fowler operer med syv trosstadier slik Eide skriver det. "Den grunnleggende tro"⁵⁴ er den første. Så kommer "den intuitive tro"⁵⁵. Dernest i syvårsalderen taler han om "den bokstavelige tro"⁵⁶, verdier innad i familien og grunnlag for å skape mening videre.⁵⁷ Astrid Lindgren har et bredt nedslagsfelt for sin litteratur, men hovedmengden av målgruppen for Pippi-fortellinger befinner seg antakeligvis på dette stadiet. Bildet barnet bærer av Gud er preget av foreldrebildet.⁵⁸ Gud representerer å være mektig og rettferdig.⁵⁹ "Den konvensjonelle tro"⁶⁰ er karakteristisk for ungdomstiden. Mange kan være opptatt av hvordan man kan forstå Gud og denne fasen har avgjørende betydning for identitet og selvforståelse. Til slutt utvikles "den egne og gjennomtenkte tro"⁶¹ som tidsmessig er mye mer utydelig. Utviklingskrisene og trosutvikling er normalmønstre som vi navigerer etter.⁶² Det handler om endring og vekst.⁶³

Den sjelesørgeriske samtalen

"Sjelesørger er bærer av seg selv, og sin fortelling"⁶⁴ og derav sin forforståelse, det samme gjelder konfidenten. Hva skjer mellom subjektene når de møtes? Noe nytt oppstår via samtalen i det sjelesørgeriske rom.⁶⁵ "Uten denne forforståelse, ingen forståelse; og jo mer omfattende forforståelsen er, desto større er forståelsen".⁶⁶ "(...)menneskers livssmerte synes å ligge i forholdet mellom det som har hendt og tolkningen (teorien) av hendelsen".⁶⁷ Ved å stille visse spørsmål for hvert steg er det mulig å avdekke og analysere viktige innholdsmomenter i samtalen og på den måten bevege seg mot forståelse. Sjelesorgen søker i første omgang å forstå konfidenten, slik jeg forstår dens grunnprinsipper. Det kan tenkes at det som setter sjelesorgen i en egen posisjon er dens åndelige dimensjon og teologiske forankring. Teori om *det betydningsfulle tredje ledd* i Østrem's artikkel peker på

---

⁵⁴ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁵⁵ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁵⁶ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁵⁷ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁵⁸ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁵⁹ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁶⁰ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁶¹ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁶² Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁶³ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 110.

⁶⁴ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 116.

⁶⁵ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 116.

⁶⁶ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014. S. 116.

⁶⁷ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014. S. 117.

hvordan ulike perspektiver kommer frem når barn og voksen møtes over et saksforhold av betydning.⁶⁸ Om Pippi-fortellinger har potensiale som *det betydningsfulle tredje ledd*, er elementer som avhandlingen drøfter. Innholdet i samtalen blir til i dialogen mellom to liv, nemlig konfident og sjelesørger.⁶⁹ Eide skriver at sjelesørgerens mål er å legge til rette for at konfidenten skal tørre å sette ord på livserfaringer.⁷⁰

2.2 Sjelesorg med barn og unge

Hittil har vi snakket om noe av det som kan ligge i begrepet sjelesorg. Nå ønsker jeg å peke på sjelesorg i møte med barn og unge.

Hva er sjelesorg i møte med barn? Sjelesorg og diakoni for barn må tenkes utover det vi tenker som en "standard samtale". Wirgenes besvarer spørsmålet med at vi trenger "*en fornyet teoridannelse for hva det betyr å ha omsorg for barns sjel*"⁷¹. Han gir oss følgende stikkord for en slik prosess:

"1. Vi preges av en grunnforståelse av barnet som villet og elsket av Gud. Barnet er størst av alt. 2. Vi møter barnet med respekt, omsorg og kjærlighet. 3. Vi bygger faglighet så vi kan forstå barn og unge og være tilstede i deres liv som seende og handlende medvandrere. 4. Trosopplæring skal gi barnet mulighet til å finne et språk og en tolkningsramme for sitt eget arbeid med å leve og tolke eget liv. 5. Vi søker konstruktivt samarbeid med foreldre for å gi barna det beste. 6. Vi søker konstruktivt samarbeid med skole, helsesøster, PP- Tjenesten og andre faglige ressurscenter for barnets beste. 7. Vi utvikler et fornyet kirkelig læringsbegrep som ser barnet som et helt menneske og som hjelper barnet til å mestre livet og utvikle håp. 8. Vi tilrettelegger kirker, symboler, handlinger så barn og unge kan være tilstede og kjenne seg hjemme".⁷²

---

⁶⁸ Østrem, Solveig, "Barns subjektskap og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

⁶⁹ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014. S. 117.

⁷⁰ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014. S. 118.

⁷¹ Wirgenes, Paul Erik, "Diakonale og sjelesørgeriske perspektiver på Trosopplæringsreformen", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2005 s. 103.

⁷² Wirgenes, Paul Erik, "Diakonale og sjelesørgeriske perspektiver på Trosopplæringsreformen", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2005 s. 103.

Videre i artikkelen til Wirgenes utfordret han unge og barn til å skrive: «*Drømmen om min kirke*». Tekstene til barn og unge gjenspeiler en kirke hvor alle blir møtt som de er, uavhengig av om de er i gledestilstand eller i sorg så ser og møter felleskapet dem.⁷³

Gå ved min side

For å forstå de unge bedre og hva de kan stri med så kan det være lønnsomt å ta en titt på ensomhetsproblematikk og potensielle løsninger. Den danske presten Anni L. Albæk har skrevet en artikkel hun kaller *Den skamfulde ensomhed*. Her belyser hun at ensomhet fortsatt er tabubelagt. Det er ungdommer hun har i fokus. Ensomhet kan bli en skamfull erfaring da den er tabubelagt til tross for at det er en følelse alle mennesker erfarer før eller senere.⁷⁴ Ensomhet setter et avvisende preg på adferden til den ensomme og dette kan komplisere veien tilbake til felleskapet.⁷⁵ Uten sosial trening vil adferden bli preget av at den ensomme ikke klarer å oppføre seg slik det kan være forventet i ulike sosiale sammenhenger.⁷⁶

Slik jeg tolker Albæk blir ensomheten en ond sirkel. Det å ha mange venner er ofte en forestilling i parallell med suksess. Unge ensomme som sammenligner seg med forestillingen om det suksessfulle menneske forsterker ensomhet som tabu.⁷⁷ Bildet av det suksessfulle mennesket gir blant annet inntrykk av mye oppmerksomhet og mange venner.⁷⁸ Denne forestillingen gjelder for mange unge. Slik kan ensomhet ha stor innvirkning på identitet og livsmestring da livet ikke blir noe man får leve, men noe man må leve opp til.⁷⁹ Her peker Albæk på hvor usunt det er for mennesket å sammenligne seg med andre mennesker, for på den måten rekker vi aldri å finne ut av oss selv. Det som er fatalt for den ensomme unge er at når de sammenligner seg med andre så blir de holdt fast i sin egen oppfattelse av å være annerledes.⁸⁰ Ensomhet er en reell opplevelse av å bli holdt utenfor. Albæk fortsetter med at "*vi søger også fællessaber, og vi udvikles i fællesskaber*".⁸¹ Derfor kan det tenkes at det å

---

⁷³ Wirgenes, Paul Erik, "*Diakonale og sjelesørgeriske perspektiver på Trosopplæringsreformen*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2005 s. 94.

⁷⁴ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 108.

⁷⁵ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 108.

⁷⁶ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 108.

⁷⁷ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 108-109.

⁷⁸ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 108-109.

⁷⁹ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 109

⁸⁰ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 109.

⁸¹ Albæk, Anni L., "*Den skamfulde ensomhed*", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 109

være ensom og utenfor et fellesskap kan oppleves som stigmatiserende og at man er bærer av en merkelapp som sær. Albæk konkluderer med at det krever øvelse å være i fellesskap.⁸² Dette resulterer i at den ensomme blir redd for å tre inn i fellesskapet.⁸³ Når ens selvfølelse står i fare, er det skam man føler hele tiden.⁸⁴ Albæk peker på at det å føle seg utenfor, gjør at man føler skam, og det er skamfullt å mistrives i sosiale sammenhenger.⁸⁵ Siden det i dette tilfellet er snakk om ensomhet som medfører skam, mener Albæk at det er en vei ut av det istedenfor å lære å leve med skammen. Skammen har sammenheng med ensomheten, og kommer man seg ut av ensomheten vil følgen være at man også blir fri fra den skamfølelsen.⁸⁶ Vi har tidligere sett at skammen skaper "frykt for avvisning"⁸⁷ og frykten gjør det vanskelig for den ensomme å komme seg ut av den onde sirkelen. Det stilles dermed store krav til tålmodighet og omsorg i det sjelesørgeriske arbeidet.⁸⁸ Albæk foreslår at man legger fra seg forestillingen om det suksessfulle mennesket og fremfor dette investerer i få gode relasjoner.⁸⁹ Veien ut av ensomhet kan være en venn.⁹⁰ Her kan det være interessant å vurdere Pippi-fortellingene som en potensiell samtalepartner. Kan det tenkes at hennes annerledeshet bidrar til å åpne muligheter og håp?

Menigheten har et diakonalt ansvar for inkluderende fellesskap, og et velfungerende inkluderende fellesskap kan fjerne ensomhet.⁹¹ Albæk skriver at en sjelesørger er en medvandrer som er tilgjengelig og til disposisjon for den unge. En slik medvandrer kan øke den unges mot og hjelpe den unge tilbake til fellesskapet.⁹² *"At møte et menneske, der anstrender sig for at lære den unge at kende, giver en forståelse af sig selv som et menneske, der kan betyde noget for andre"*.⁹³ Det er viktig å ha kontakt med de unge i deres egne omgivelser. Videre skriver Albæk om den spontane samtalen. Den spontane samtalen kan finne sted overalt. For eksempel på en benk eller over oppvasken. Ofte er den spontane

---

⁸² Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 109

⁸³ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 109-110.

⁸⁴ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 109-110.

⁸⁵ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 110.

⁸⁶ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 110.

⁸⁷ Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordypning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014 s. 46.

⁸⁸ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 110.

⁸⁹ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 110.

⁹⁰ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 110.

⁹¹ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 111.

⁹² Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 112.

⁹³ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 112.

samtalen bedre enn den planlagte da den unge slipper å grue seg til samtalen.⁹⁴ Derfor tar ikke nervøsitet unødig plass i samtaleiden. Når samtalen skjer spontant er det på grunn av tillit til hverandre. Denne samtalen er ikke påtvunget, den bare oppstår fordi et annet menneske vil lytte, og den unge kan avbryte når han eller hun skulle ønske det.⁹⁵ Oppvasken eller benken kan minne om *det betydningsfulle tredje ledd*. Oppvasken forteller noe om betydningen av "saksforhold" av ulike slag. Slik sett kan det tenkes at Pippi-fortellingene kan utgjøre noe lignende, selv om dette ikke blir en spontan samtale.

Albæk viser til muligheten for kristendommens fortellinger som illustrasjoner på våre liv og bilder på "Guds vandren med os mennesker".⁹⁶ "Man kan spørre sig selv om der findes en særlig sjælesorg for unge. Det gør det neppe, men der findes problematikker, der i højere grad gør sig gældende hos unge, såsom ensomhed(...)".⁹⁷ Dette er interessant i forbindelse med oppgavens hovedspørsmål. Samtidig belyses problematikk som kan tenkes å bidra til å forstå hvordan sjælesorg med barn utarter seg. Det Albæk påpeker er at den unge ser en voksen i sjælesørgeren og at det kan gi positive eller negative forventninger. Grensene for hvor samtalen er, er viktig. Som sjælesørger skal man ikke utfylle plassen til en venn, men være et medmenneske som kan vise vei til felleskapet.⁹⁸

Sjælesorg med unge

Kjellaug Andresen spør seg følgende: "Hvordan kan vi gi unge mennesker emosjonell støtte og hjelp i sjælesorgsrommet? Har alder en betydning for hvordan vi håndterer samtalen?"⁹⁹ Andresen viser til Engedal som kaller sjælesorgsrommet for mellomrommet.¹⁰⁰ Andresen løfter fram følgende aspekter som viktige: tid, varme og relasjon.¹⁰¹ Gode erfaringer som kan endre opplevelse av seg selv og eventuelle tidligere traumer.¹⁰² Hun viser også til psykologspesialist Mogens Albæk sin forståelse av traume. At det egentlige traume er alle

---

⁹⁴ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjælesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 112-113.

⁹⁵ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjælesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 113.

⁹⁶ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjælesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 113.

⁹⁷ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjælesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 114.

⁹⁸ Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjælesorg, Modum Bad Nr. 2/2016 s. 114-115.

⁹⁹ Andresen, Kjellaug, "Sjælesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjølesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 51.

¹⁰⁰ Andresen, Kjellaug, "Sjælesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjølesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 52.

¹⁰¹ Andresen, Kjellaug, "Sjælesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjølesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 52.

¹⁰² Andresen, Kjellaug, "Sjælesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjølesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 53.

tapene i etterkant av traume som ødelagt selvbilde, tap av troen på livet og andre mennesker med mer.¹⁰³

Den unge blir ikke avhengig av den voksne sjelesørgeren, men får tvert imot det hun eller han trenger for å bygge gode og trygge relasjoner videre. Dette samsvarer med det Albæk i avsnittene over har vist til, med tanke på medvandrerens som setter tydelige grenser for samtalen. Erfaringene Andresen peker på kan henge sammen med det som tidligere er redegjort for, nemlig at sjelesørger går til veiledning.¹⁰⁴ Vedrørende makt og asymmetri viser Andresen til at ungdommer, i kanskje enda større grad en voksne, er opptatt av å tilfredsstille en voksen sjelesørger. Derfor kan det tenkes at unge vil ha en sterkere frykt for avvisning. Andresen legger til at det kan være fint å gi tydelig muntlig bekreftelse om at vi vil deg vel eller jeg liker deg.¹⁰⁵

Samtalen

Sterke historier kan man bli berørt av. Den unge regulerer seg etter hva de tror at sjelesørger tåler å høre.¹⁰⁶ Sjelesørgerens oppgave er å stå ved den unges side. Det som er essensielt er å hjelpe den unge til å selv ta valg ved å fremlegge ulike alternativer.¹⁰⁷ Sjelesorgsamtale med unge kan bidra med en forebyggende effekt ved at det kan forhindre større kriser senere i livet. Den unge er heller ikke så fastlåst i mønstre som det er vanskeligere å endre.¹⁰⁸ Språket til den unge er ikke nødvendigvis tilstrekkelig utviklet til å snakke om følelser som det i utgangspunktet er vanskelig å snakke om.¹⁰⁹ En port inn til samtale med den unge kan være om trivielle ting og interesser.¹¹⁰ Her peker Andresen blant annet på at språk kan være en utfordring. Dermed kan det være spennende å tenke på Pippi-fortellingenes potensiale som resurs i sjelesorgsrommet. Andresen mener sjelesorgsrommet bør være skjermet for at man ikke skal føle seg hemmet i å vise følelser.¹¹¹ Her foreslår hun

---

¹⁰³ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 54.

¹⁰⁴ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 56.

¹⁰⁵ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 56.

¹⁰⁶ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 58

¹⁰⁷ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 58-59.

¹⁰⁸ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 63.

¹⁰⁹ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 59.

¹¹⁰ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 59.

¹¹¹ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 60.

også at det er fint å gå tur sammen i gode omgivelser.¹¹² Andresen løfter også humor fram som et virkemiddel for å *”avvæpne og avdramatisere samtalen og livets realiteter”*¹¹³. Slik avhandlingen innleder med, er Astrid Lindgrens bøker fulle av både god og alvorlig tematikk. Hun kombinerer dette med humor, og her er Pippi-fortellingene intet unntak.

Sårbarhet

Jeg ønsker i det følgende å innlemme en kort betraktning om sårbarhet fra Leif Gunnar Engedals artikkel som omhandler tematikken. *”Trosopplæringen legger betydelig vekt på de diakonale og pedagogiske utfordringene som møte med ”sårbar ungdom” representerer”*.¹¹⁴ Så hvem er de ”sårbare unge”? Begrepet brukes innenfor forskning på det spesialpedagogiske feltet, skriver Engedal.¹¹⁵ Her går beskrivelsen på personer og miljøer som befinner seg i *”livssituasjoner med særlige utfordringer”*¹¹⁶. Inn under dette går begreper som *”sårbar”, ”risikoutsatt”* eller *”marginaliserte”*.¹¹⁷ Det er en diakonal forpliktelse å ivareta den utsattes situasjon, skriver Engedal.¹¹⁸ Det kan tenkes at et barn i sjelesorgsrommet har en økt sårbarhet, uten at det forutsettes.

Det fremkommer tydelig i artikkelen til Engedal at sårbarhet er et *”fellesmenneskelig eksistensielt grunnvilkår”*¹¹⁹. Nettopp gjennom sårbarheten kan vi erfare livet på noe av det beste og kanskje også det vondeste.¹²⁰ Sårbarhet er også et vilkår for å knytte bånd til andre mennesker og erfare tilhørighet og felleskap.¹²¹ Det skjer mye når man vokser opp, og kropp

---

¹¹² Andresen, Kjellaug, *”Sjelesorg med ungdom”*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 60.

¹¹³ Andresen, Kjellaug, *”Sjelesorg med ungdom”*, Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 61.

¹¹⁴ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹¹⁵ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹¹⁶ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹¹⁷ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹¹⁸ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹¹⁹ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹²⁰ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 104.

¹²¹ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *”Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge”*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 104.

og identitet er i stadig endring, både fysisk, psykisk og sosialt. "En trosopplæring som vil gi hjelp til livstolkning og livsmestring må forholde seg til dette"¹²², skriver Engedal.

Dan K. Månsson skriver følgende:

*"I sjælesorgens rum vil jeg gerne spejle menneskers liv i Daniel, Ruth eller et Jesus-ord, så der gives mulighed for nye erkendelser, nye perspektiver, nye erfaringer, nye sammenhænge og dermed nyopdagelse af andre livsfortællinger. I sjælesorgen med børn gælder det også, at børn ikke kun har én livsfortælling. Fx kan en livsfortælling om svigt – spejlet i en bibelfortælling – nyfortælles med håb".*¹²³

Kan det være slik at barn kan få en "venn" i Pippi? Om vi forstår Pippi Langstrømpe med brillene til presten Werner Fischer- Nielsen ser vi at Pippi har mange likhetstrekk med Jesus.¹²⁴ Slik sett kan man leke med tanken om at Pippi-fortellingene ikke kan erstatte bibelhistoriene, men potensielt fungere som fortellinger som barn kan speile sin livsfortelling i. Annerkjennelsen av at barn er selvstendige subjekter kan tenkes å være en grunnleggende tanke i sjelesorg med barn. "Forskningen på barns spiritualitet har vokst fram sammen med økt oppmerksomhet mot barn som selvstendige subjekter både religiøst, sosialt og åndelig".¹²⁵ Dette er essensielt i sjelesorg med barn da det nettopp bekrefter forutsetningen om at barn er selvstendige subjekter. Elaine Champagne er også opptatt av *barnet som subjekt* i sin artikkel *Å leve og å dø: Et vindu mot (kristne) barns spiritualitet*.

Barns spiritualitet

Åndelighet eller spiritualitet brukes i sammenheng med et helhetsperspektiv på det å være menneske. Sturla Sagberg viser til potensialet i naturlige konflikter og faser, "*muligheten for å utvikle et sunt liv uten å benekte konflikter*"¹²⁶. Sagberg skriver om viktigheten av et støttende voksenselskap og gode rollemodeller i barndommen.¹²⁷

---

¹²² Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, "Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge", IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 104.

¹²³ Månsson, Dan K., "Årsskrift 2009/2010", Kristen Pædagogisk Institutt, Nyhetsbrev nr 3 Oktober 2010. 11 årgang. ISSN: 1603-8983 s. 16.

¹²⁴ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 29.

¹²⁵ Sagberg, Sturla, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo, 2008 s. 176.

¹²⁶ Engedal, Leif Gunnar, Persson, B. Lennart og Torp, Elisabeth, "Trygge Rom", Verbum 2013. 2008 s. 185.

¹²⁷ Engedal, Leif Gunnar, Persson, B. Lennart og Torp, Elisabeth, "Trygge Rom", Verbum 2013. 2008 s. 185.

En diakon kan være en viktig person for et barn som ikke har de beste oppvekstvilkår. Barnepsykiateren Hilchen Sommerschildts studier viser at de fleste barn klarer seg bra til tross for dårlige oppvekstvilkår, men også på grunn av en avgjørende trygg voksen person.¹²⁸ Dette kan være bestemor, en helsesøster, en nabo eller en diakon. Tryggheten ligger i det alminnelige. "En institusjon skal være noe som bare er der, en støtte til et fritt liv."¹²⁹ Kan vi tenke lokalmenigheten på denne måten? Han avslutter sin artikkel med "Den erkjennelsen kom fordi en voksen var i stand til å se og lytte til barnets stemme"¹³⁰. Om vi klarer å sette ord på frykten vi har i møte med barns spørsmål så trenger ikke frykten være i ett med oss lengre, og vi kan koble oss til oss selv, andre, til spørsmål og til barn.¹³¹

Barnet har i utgangspunktet en truet subjektposisjon. For å kunne vise hvem man er, må man tre frem som subjekt. I det følgende fremvises teori som støtter barnets subjektdannelse og posisjon.

2.3 Det betydningsfulle tredje ledd

Jeg vil nå ta for meg teori om *Det betydningsfulle tredje ledd*. Det innebærer også teori om barns subjektivitet. Teori om *det betydningsfulle tredje ledd* står sentralt i avhandlingen fordi den søker etter hvorvidt *det betydningsfulle tredje ledd* kan være et potensielt bindeledd mellom Pippi Langstrømpe og sjelesorg med barn.

Østrem forsket i en barnehage for å se om pedagogiske prosesser ga barna noe meningsfullt å delta i. Hennes studie gjelder barn i barnehagealder, men jeg antar dette som overførbart og relevant i sammenhenger med eldre barn også. Relasjon og kommunikasjon er aktuelt livet igjennom, og *det betydningsfulle tredje ledd* er av betydning for blant annet disse to aspektene. Østrem argumenterer for viktigheten og ansvaret kirken har i å støtte barns engasjement i *det betydningsfulle tredje ledd*.¹³²

---

¹²⁸ Gjærum, Bente, Grøholt, Berit og Sommerschild, Hilchen, "Mestring som mulighet i møte med barn, ungdom og foreldre", Universitetsforlaget 2010 s. 57.

¹²⁹ Engedal, Leif Gunnar, Persson, B. Lennart og Torp, Elisabeth, "Trygge Rom", Verbum 2013. 2008 s. 186.

¹³⁰ Engedal, Leif Gunnar, Persson, B. Lennart og Torp, Elisabeth, "Trygge Rom", Verbum 2013 s. 187.

¹³¹ Engedal, Leif Gunnar, Persson, B. Lennart og Torp, Elisabeth, "Trygge Rom", Verbum 2013. S. 180.

¹³² Østrem, Solveig, "Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 143.

Hvordan etableres *det betydningsfulle tredje ledd*? Og hva kan være *det betydningsfulle tredje ledd* s innhold? Det kan være et prosjekt som "*åpner for utallige tilnærminger*"¹³³. Det kan for eksempel dreie seg om et naturfenomen, en historisk hendelse eller en felles oppgave som barn og voksne kan engasjeres i. Et godt læringsmiljø som legger til rette for lik referanseramme for de involverte er også relevant.¹³⁴ Felles referanserammer kan tenkes å være at man planlegger gjennomføringen av et prosjekt godt, slik at man tar høyde for at alle skal kunne forstå det en skal enes om. Østrem innleder sin artikkel med å vise til et prosjekt om Kon Tiki. Et godt læringsmiljø kan få fram barns spørsmål av både hverdagslig og eksistensiell karakter, skriver Østrem.¹³⁵ Kon Tiki prosjektet synliggjorde at "*saksområdet utenfor dem selv ble betydningsfullt*"¹³⁶. Kon Tiki prosjektet ble således et engasjerende saksforhold for både de voksne og barna som var involvert.

Det som også er viktig for å være et subjekt er å kunne objektivere et saksforhold utenfor seg selv og innta en subjektposisjon i forhold til det.¹³⁷ Barn er i en kontinuerlig utvikling. Derfor er de hele tiden avhengige av at det legges til rette for at de får tilstrekkelig med utfordringer. Det betydningsfulle tredje ledd kan åpne for det kreative og skapende i oss.¹³⁸ Verktøy som legger opp til å skape og til at man videreutvikler sine skaperferdigheter tilfører barn og voksne kunnskap og legger opp til undring. Det handler om å ha noe å delta i.¹³⁹

For at *det betydningsfulle tredje ledd* skal fungere fordrer det at den voksne genuint er engasjert i det som man samles over i saksforholdet.¹⁴⁰ Østrem peker også på at *det betydningsfulle tredje ledd* ikke må bli instrumentelt, for da bygger felleskapet på falske

---

¹³³ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 144.

¹³⁴ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 144.

¹³⁵ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 143.

¹³⁶ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 144.

¹³⁷ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 145.

¹³⁸ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 152.

¹³⁹ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 145.

¹⁴⁰ Østrem, Solveig, "*Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet*", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 149.

premisser.¹⁴¹ Her kan det tenkes at Pippi-fortellinger engasjerer den voksne like mye som barnet. Astrid Lindgrens fortellinger har slik Fischer-Nielsen skriver det en sånn "styrke og autencitet, at de rammer også den voksnes erfaringsgrundlag"¹⁴². "Det er en krevende balansegang å etablere det betydningsfulle tredje ledd", skriver Østrem.¹⁴³ Balansegangen ligger i at man på den ene siden skal møte den andre med noe man selv forstår som betydningsfullt, og på den andre siden ha en åpenhet for at noe som syntes ubetydelig kan få betydning.¹⁴⁴

Etikk og barnet som subjekt

Barnet er utsatt som subjekt da det er en asymmetri vedørende makt i relasjonen voksne og barn. Med tanke på barns utsatthet som subjekt understreker Østrem viktigheten av å respektere barnets individualitet og fremmedhet. Selv om vi lykkes med å etablere *det betydningsfulle tredje ledd* i samhandling med barna gir ikke dette oss direkte tilgang på deres opplevelshorisont av den grunn.¹⁴⁵ Vi deler samme verden, men vi er fundamentalt fremmede for hverandre samtidig. Vi gjenkjenner oss selv i andre samtidig som den andre er annerledes. Det er i dette spenningsforholdet vi opererer og lever med menneskene rundt oss selv. Vi er like samtidig som vi er ulike hverandre. " *det betydningsfulle tredje ledd etableres av at man involverer seg i den andres anliggender og tar den andres perspektiv på alvor.*"¹⁴⁶ Det motsatte av å involvere seg i den andres anliggender kan sies å være at man møter den andre med sin egen, ubehandlede og ubevisste forforståelse.¹⁴⁷ Her kan vi nok engang anta viktigheten omkring at sjelesørger går til veiledning for å være bevisst sin forforståelse. Å møtes over *det betydningsfulle tredje ledd* er en aksept av at man aldri kan komme på innsiden av et annet menneske sitt hode. Å akseptere den andres fundamentale

---

¹⁴¹ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 149.

¹⁴² Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 109.

¹⁴³ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 153.

¹⁴⁴ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 153

¹⁴⁵ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 147.

¹⁴⁶ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 144.

¹⁴⁷ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 144.

fremmedhet er en forutsetning for å møte den andre med respekt og gjensidighet, skriver Østrem.¹⁴⁸ *det betydningsfulle tredje ledd* synes å være avgjørende for at barna skal innta en subjektposisjon. Vår utvikling skjer delvis i samspill med andre, med hver vår forståelseshorisont.

Det handler om å se i samme retning

Østrem kommer med noen betraktninger om det hierarkiske forholdet mellom den som ser og den som blir sett. Dette kan være aktuelt i sjelesorgssituasjoner med barn og voksne, en bevissthet på å se dit barnet ser. Å se barnet er en forutsetning for å kunne se i samme retning som barnet.¹⁴⁹ Hvis det kun er den voksne som skal se barnet så blir det et hierarkisk forhold dem imellom hvor gjensidig anerkjennelse umuliggjøres og subjektposisjonen til barnet trues.¹⁵⁰ Det handler om å utforske i sammen, det handler om å ha en relasjon hvor begge to er subjekter og hvor begge perspektiv gjør seg gjeldende. Det handler om at barnet også skal være en *"aktiv, skapende deltaker i forhold til noe tredje"*¹⁵¹. Her kan det oppstå et paradoks med tanke på oppfatningen om hvordan tradisjonell sjelesorg skal foregå, der det ene subjektet trer frem med sine tanker (konfidenten) og det andre opptrer som den lyttende/veiledende part (sjelesørgeren). Dette kan tyde på at det er behov for et saksforhold og møtes over, og at sjelesørgeren i møte med barn i større grad må vise seg som et subjekt for at barnet skal kunne fremtre som et. Eide er imidlertid tydelig på at det ikke går an å forstå *"den sjelesørgeriske samtalen som et forhold mellom subjekt og objekt. Sjelesørgeren er ikke en autoritet som i kraft av sin kunnskap er i stand til å si hva som er problemet"*¹⁵². Det er mange potensielle perspektiver når man diskuterer et anliggende. Når *det betydningsfulle tredje ledd* manglet så Østrem at det hadde negative konsekvenser for kommunikasjonen. Uten de nødvendige og tydelige rammene rundt prosjektet blir forventninger til usikkerhet. Det må også gi mening å engasjere seg. *"Gjør det ikke det, blir*

---

¹⁴⁸ Østrem, Solveig, *"Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 144.

¹⁴⁹ Østrem, Solveig, *"Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 151.

¹⁵⁰ Østrem, Solveig, *"Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 150.

¹⁵¹ Østrem, Solveig, *"Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 152.

¹⁵² Eide, Øyvind M., *"Forståelse og fordykning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen"*, Luther Forlag 2014 s. 73.

det vanskelig for barna å oppleve seg selv som betydningsfulle subjekter i forhold til oppgaven de har fått¹⁵³”. ”Når det ikke er noe betydningsfullt å være sammen om ser det ut som om relasjoner også fort bryter sammen.¹⁵⁴”

Kirkens mandat og det betydningsfulle tredje ledd

Østrem's forskning viser til at piperenseren som ble brukt til å lage edderkopp i barnehagen får betydning fordi den henger sammen med barnehagens mandat.¹⁵⁵ Derfor blir det av vesentlig betydning at kirken har en formening om hva den mener barna bør lære og samtidig ikke true barnets subjektposisjon(KILDE). På denne måten ivaretar man en frihet til å si nei til tilbud fra kirken da det fremkommer hva som er kirkens mandat. Derav kan vi også få ja. Slik sett er det ikke noe poeng at kirken skal prøve å ligne barnehagen i sitt trosopplærings-opplegg. Det som er viktig for at kirken skal kunne ta i bruk et bærekraftig tredje ledd er at det operer ut i fra sitt mandat. I analysen vil jeg lete etter diakoniens fire grunnpilarer(presenteres i avhandlingens metode kapitel) da de gjør seg gjeldende under kirkens mandat og deretter kan tenkes å ha potensiale som *det betydningsfulle tredje ledd*.

Østrem skriver at det kan dras paralleller mellom menneskers søken etter et meningsfullt liv og barns dagligdagse erfaringer(Kilde). *”Med det vell av tekster, fortellinger, symboler og ritualer kirken forvalter, har den et stort potensiale til å etablere et betydningsfullt tredje ledd.”¹⁵⁶* Kirkerommet, med sine mange symboler, kan gi innhold til *det betydningsfulle tredje ledd*.

Østrem viser til Trygve Wyllers eksempler på *det betydningsfulle tredje ledd* i trosopplæringen. Dette kan være *”forhold som maktkamp, vennskap, felleskap (med mennesker man ikke ellers har felleskap med) og karneval, forstått som et åpent rom der*

---

¹⁵³ Østrem, Solveig, *”Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet”*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 150.

¹⁵⁴ Østrem, Solveig, *”Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet”*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 150.

¹⁵⁵ Østrem, Solveig, *”Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet”*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 157.

¹⁵⁶ Østrem, Solveig, *”Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet”*, Prismet Pedagogist tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s.154.

*mange tolkninger er mulig*¹⁵⁷. Pippi-fortellinger er episodiske, det vil si stykkvise og konkrete, noe Østrem hevder som betydningsfullt for å etablere et saksforhold av verdi og for i det hele tatt å kunne kommunisere. Kommunikasjon er essensielt i sjelesorg, og metaforer er en form for billedspråk som ofte brukes. Bibelen er et godt eksempel på hvordan voksne trenger *"metaforer for å kunne språkliggjøre sine gudsrelasjoner"*¹⁵⁸. Østrem understreker betydning av å konkretisere *det betydningsfulle tredje ledd*. Jo mer konkret *det betydningsfulle tredje ledd* er desto større potensiale har det til å frembringe ulike perspektiv.¹⁵⁹ Det konkrete tredje leddet gir noe å *«gå i motstand mot»*¹⁶⁰ og noe å involvere seg i, sier Østrem.

*"Tro og oppfatninger om liv og død er grunnleggende elementer i en åndelig utvikling"*¹⁶¹. Dette er det Elaine Champange som skriver. Vi spør sjelden barna om disse temaene, fortsetter Champange¹⁶². Artikkelen hennes er en del av et program som skal *"oppmuntre barns deltakelse som aktive subjekter i sin egen åndelige reise"*¹⁶³. I denne artikkelen argumenteres det også for at *"fortellinger og symboler er nødvendige for å utvikle en sammenhengende meningshorisont for livet"*¹⁶⁴. Fokuset i programmet er blant annet viktigheten av barn som aktive subjekter.¹⁶⁵ Det samsvarer med Østrems artikkel om *Det betydningsfulle tredje ledd*. Artikkelen til Champange viser også til et empirisk prosjekt. Her er de voksne medvandrere med barna. De har fått klare instruksjoner om hva de skal gjøre og at de skal være disipler i barnas pilgrimsvandring. *Den store tenkepausen* eller *"La Grande Halte"*¹⁶⁶, som er fransk og Champanges terminologi, er et program som skal *"inkludere*

---

¹⁵⁷ Østrem, Solveig, *"Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

¹⁵⁸ Østrem, Solveig, *"Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

¹⁵⁹ Østrem, Solveig, *"Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr. 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

¹⁶⁰ Østrem, Solveig, *"Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet"*, Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

¹⁶¹ Champange, Elaine, *"Barnet i trosopplæringen"*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 167.

¹⁶² Champange, Elaine, *"Barnet i trosopplæringen"*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 167.

¹⁶³ Champange, Elaine, *"Barnet i trosopplæringen"*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 167.

¹⁶⁴ Champange, Elaine, *"Barnet i trosopplæringen"*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 167.

¹⁶⁵ Champange, Elaine, *"Barnet i trosopplæringen"*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 168.

¹⁶⁶ Champange, Elaine, *"Barnet i trosopplæringen"*, IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 168.

*deres livserfaringer og støtte barns spirituelle reise*¹⁶⁷. Derfor inviteres barna til å komme med det de tenker på av spørsmål og erfaringer, redsler, håp, bønner med mer.

Det er blitt gjort mye forskning om hva barn trenger i møte med egen død og ved tap av søsken.¹⁶⁸ Her kommer det frem at tegning, leker eller samtale er viktige elementer for at barn skal føle seg ivaretatt. Åndelig støtte er viktig. *"Autentisk samtale og fremfor alt god lytting kan støtte barn i å finne mening i livet"*.¹⁶⁹ Her spiller barnets alder en rolle da de store spørsmålene i livet ikke gir lik mening for en ettåring og en tenåring. *"Barn i alderen 9 til 11 år nærmer seg en refleksjonsperiode i livet, og begynner å forstå eksistensielle spørsmål uten ennå å sette ord på dem"*.¹⁷⁰

"Fortellinger og eventyr er en betydningsfull støtte for barn på leting etter mening".¹⁷¹

Forskning vedrørende fortellinger og eventyrs betydning viser hvordan barna bruker elementer fra fortellingene i sine tegninger som omhandler død og adskillelse når det er det de går igjennom.¹⁷² Champanges studier viser dessuten verdien av å lytte til barna i det at barna ivret etter å samtale og diskutere døden, lidelse og tilgivelse.¹⁷³

2.4 Pippi Langstrømpe og kristendommen

Jeg vil i denne delen vise til at det er dratt paralleller mellom Pippi Langstrømpe og kristendommen.

Werner Fischer-Nielsen er en dansk prest som har forfattet *"Astrid Lindgren og kristendommen"*. Fischer-Nielsens utgangspunkt kan sies å være noe av det samme som mitt, nemlig en fasinasjon over Lindgrens legendariske barnefortellinger. I Pippi bøkene forekommer det assosiasjoner til bibelhistorier.¹⁷⁴ Fischer-Nielsen kaller Pippi en Jesus-

---

¹⁶⁷ Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 168.

¹⁶⁸ Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 175.

¹⁶⁹ Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 176.

¹⁷⁰ Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 177.

¹⁷¹ Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 176.

¹⁷² Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 167.

¹⁷³ Champagne, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008 s. 177.

¹⁷⁴ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 29.

skikkelse og at huset og hagen hennes er et paradis.¹⁷⁵ Fischer- Nielsen trekker en parallell når han viser til at de begge har et smittende overskudd og en enorm gavmildhet.¹⁷⁶ Pippi forsvarer de minste og utstøtte. *"Hun røres alltid af næstens nød"*.¹⁷⁷ Fischer- Nielsen peker også på hvordan Pippi alltid møter mennesker med tillit og at hun er avvæpnende i sin annerledes logikk slik som i *"Pippi får besøk av tyver"*.¹⁷⁸ Vi presenteres tidlig for Pippis evne til å tenke "utenfor boksen". Eksempler er Pippis valg av klær, for eksempel hennes alt for store sko.¹⁷⁹ Dette kan virke innbydende til et felleskap som rommer mangfold. Et felleskap uten "uniformering". Et felleskap hvor man raskere kommer inn i felleskapet, og sårbarheten bak uniformering og fasade. Den eksistensielle og universelle sårbarheten som er elementær for å inngå i et autentisk felleskap, rett og slett for å kunne knytte oss til hverandre. Dette har jeg tidligere vist at Engedal peker på.¹⁸⁰

Fischer- Nielsen skriver at det er nesten som om Pippi har kommet dumpende ned fra himmelen.¹⁸¹ Det er huset og hagen hennes også, merkverdig, og det skiller seg ut. *"I utkanten av den bitte lille byen lå en gammel, forfallen hage"*.¹⁸² Pippi bor i Villa Villekulla alene, og hun er svært selvstendig. Pippis kontekst er at hennes mamma er i himmelen og hennes pappa er kaptein på Søderhavet. Pippi er sikker i sin sak på at han vil komme tilbake å hente henne en dag, og det skjer til tross for at det kan være nærliggende for leser å tenke at det er en søt ønskedrøm da Pippi generelt skrøner mye.¹⁸³

I *Pippi er med på skoletur* peker Fischer-Nielsen på hvordan Pippi trekker lasset for hesten og gir bonden noen luftturer for å lære ham gode manerer.¹⁸⁴ Fischer- Nielsen har en fin betraktning på nettopp denne Pippi fortellingen. Pippi gråter i møte med døden som hun ikke kan gjøre noe ved, men til gjengjeld tar hun opp kampen og bruker sine krefter på å jobbe

---

¹⁷⁵ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 29.

¹⁷⁶ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 30.

¹⁷⁷ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 30.

¹⁷⁸ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 30.

¹⁷⁹ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 30.

¹⁸⁰ Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, *"Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge"*, IKO-Forlaget, Oslo, 2105 s. 103.

¹⁸¹ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 9.

¹⁸² Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 9.

¹⁸³ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 29.

¹⁸⁴ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 30

imot den ondskap og nød som hun kan gjøre noe med.¹⁸⁵ Fischer-Nielsen peker på at Pippis adferd bærer preg av at hun har superkrefter.¹⁸⁶

Pippi holder juletefest er ikke med i den store Pippi boken. Denne fortellingen kom separat fra de andre i 1950. Pippi setter opp innbydelsen til juletefesten på rådhuset. Alle barna i den lille byen er invitert. Elof som er ny i byen tror at innbydelsen ikke gjelder han. Derfor, når festen begynner, står han lengselsfullt utenfor og ser inn. Pippi får alltid øye på de som står utenfor, skriver Fischer-Nielsen.¹⁸⁷ Hun får øye på Elof, og han spør om han ikke kan få lov til å komme inn om han lover å ikke spise noe. Pippi sier at det kommer ikke på tale, han må spise minst like mye som de andre om han skal få komme inn. Pippi lar Elof gå foran seg inn i Villa Villekulla.¹⁸⁸ Fischer-Nielsen skriver: *"I Guds rige er der ikke plads til tilskuere, men kun deltagere"*¹⁸⁹.

I det siste kapitlet i Fischer- Nielsens bok gir han eksempler på hvordan Lindgrens fortellinger kan brukes. De kan brukes som underholdning for voksne. *"Det er også behov for, at "barnet" i den voksne får noget å leve af"*.¹⁹⁰ God barnelitteratur har potensialet i seg til at den voksne kommer i kontakt med "barnet" i seg, og slik sett kan det tenkes at det vil være lettere å få til et møte i mellom voksnes og barns erfaringsverden.¹⁹¹ Lindgren sa som tidligere nevnt at hun skrev for barnet i seg selv. Lindgrens fortellinger kan selvfølgelig brukes til det de opprinnelig ble skrevet til, nemlig barns lesning eller voksne som leser for barn.¹⁹² *"Endelig kan fortællingerne bruges i pædagogisk og forkyndelsesmessig sammenheng. Fortællingene er velegnede til å danne bro fra børnenes verden til det bibelske stof og til etiske og andre eksistensielle emner"*.¹⁹³ De barn som ikke har tenkt på eller noensinne kommer til å tenke på at Pippi ligner Jesus, vil uansett bli påvirket av hennes

---

¹⁸⁵ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 31.

¹⁸⁶ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 31.

¹⁸⁷ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 35.

¹⁸⁸ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 35.

¹⁸⁹ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 35.

¹⁹⁰ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 109.

¹⁹¹ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 109.

¹⁹² Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 109.

¹⁹³ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 109.

befriende livsmot og hennes store omsorg for sin neste skriver Fischer - Nielsen.¹⁹⁴ Dette kan sies å være beslektet med kirkens uttrykk for diakoni.

3. Metode

3.1 Bakgrunn for valg av metode

Denne avhandlingen vil benytte seg av litteraturvitenskaplige ressurser og teori om *det betydningsfulle tredje ledd* for å besvare problemstillingen. Det grunnleggende trekk i teksten som tar leserens oppmerksomhet, er i første rekke dens ubestemtheter.¹⁹⁵ Wolfgang Iser er en av de viktigste bidragsyterne i Reader Respons Criticism¹⁹⁶, en sekkebetegnelse på ulike teorier som setter forholdet mellom tekst og leser i fokus, samt at leseren i mindre eller større grad skaper mening i møte med teksten.¹⁹⁷ Iser's særlige bidrag inn mot denne avhandlingen er etter hans terminologi *Leerstellen* som betyr tomrom, i avhandlingen kalt "Iser's tomrom". Iser's tomrom er rom i teksten som er ubestemmelig.¹⁹⁸

3.2 Fremgangsmåte gjennom litteraturanalyse

Tomrom i fortellingene og lesers betydning

Litteraturteoretiker Wolfgang Iser var opptatt av det fenomenologiske som kan sies å være mottakelsen av et kunstverk, hvordan fenomenet framtrer for oss. Teksten kommer til liv i leseren og blir fullendt i møte med leser. Derfor er det i møte med leser at tekstens potensiale trer frem.¹⁹⁹ Fenomenologi er ikke opptatt av hvordan boken ble til eller om å beskrive boken i seg selv. Iser tok i bruk fenomenologibegrepet for å forklare sine egne teorier. Iser var opptatt av at kunstverket (Pippi-fortellinger i denne avhandlingen) består av to dimensjoner. Den ene er boken og den andre er leseren.

---

¹⁹⁴ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 110.

¹⁹⁵ Aspaas, Øystein, «Resepsjonsetetikk og reader-response», Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 5.

¹⁹⁶ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 167.

¹⁹⁷ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 166 og s. 168.

¹⁹⁸ Øien, Marit Berg, "Lesemåter i et litteraturformidlingsprosjekt", Masteroppgave UiO 2009.

Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/26844/Maritsmaster.pdf?sequence=2> s.17-18.

¹⁹⁹ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 167.

I løpet av lesningen oppstår det nye situasjoner. Overraskelser i teksten er viktig for at den ikke skal være for enkel. Iser omtaler dette som repertoar som innebærer normer, kultur og tenkemåter. Normer representerer uskrevne regler som allikevel er allmenngyldige, og et eksempel på dette kan være *folkeskikk*. Litteraturen går ofte til angrep på samfunnsnormer som bør justeres.²⁰⁰ Litteratur kan derfor utfordre tenkemåtene våre. Pippi er en fantastisk karakter, i fantastisk ligger det at hun bryter med *"normer for hva som er sannsynlig"*²⁰¹. Øystein Aspaas skriver at leseren møter tekstens signaler med sine erfaringer, og slik oppstår visualisering av bilder hos leseren.²⁰² De forskjellige bildene *"utfyller hverandre og kaster lys over hverandre, og etterhvert kommer det en overordnet mening fram"*²⁰³. Dermed argumenterer Aspaas i lys av Iser at vi i møte med tekst kan få et større repertoar.²⁰⁴ *«Lesning er også en toveis prosess der vi leser teksten i lys av våre erfaringer, og vi leser våre erfaringer i lys av teksten».*²⁰⁵ Her peker Hanne Løland på forforståelse vi har i møte med tekst. For å tyde en teksts mening mener Iser at forfattere ikke nødvendigvis er de beste leserne. Forfattere snakker stort sett om sine intensjoner og strategier for skrivingen av teksten, men ikke om lesningen av den.²⁰⁶ *"Når alt kommer til alt, er det jeg som er leseren"*²⁰⁷, skriver Løland. Slik er det i denne avhandlingen. Det er jeg, forfatter av avhandlingen, som er leseren. En som leser kritisk tar et skritt tilbake, leser på avstand og stiller spørsmål. En god kritiker tydeliggjør hva hun eller han gjør.²⁰⁸ Mine premisser for lesningen er at jeg har lest litteratur av andre som har lest og tolket Pippi-fortellinger. I mitt møte med teksten kan det være en mulighet for at jeg tilpasser teksten i Pippi-fortellingene etter egne agendaer og perspektiver. Arbeid i diakonal sammenheng og kristen bakgrunn utgjør også et bakteppe i min forforståelse, og det kan bidra til at jeg lettere identifiserer diakoniens grunnpilarer. Analysen som foreligger er transparent i hvordan jeg går fram og

---

²⁰⁰ Aspaas, Øystein, «Resepsjonestetikk og reader-response», Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 7.

²⁰¹ Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014 s. 241.

²⁰² Aspaas, Øystein, "Resepsjonestetikk og reader-response", Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 8.

²⁰³ Aspaas, Øystein, "Resepsjonestetikk og reader-response", Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 8.

²⁰⁴ Aspaas, Øystein, "Resepsjonestetikk og reader-response", Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 8.

²⁰⁵ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 171.

²⁰⁶ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 171.

²⁰⁷ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 179.

²⁰⁸ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 179.

hva jeg gjør. Det er viktig å vite hvem leseren er for å kunne etablere mening.²⁰⁹ «*Iserers impliserte leser er et produkt av møtet mellom teksten og lesere, en realisering av potensiale i teksten, men produsert av den virkelige leseren*».²¹⁰ Den impliserte leseren er en rolle vi kan gå inn i, og oppgaven går ut på å lese slik vi blir invitert til å lese.²¹¹ Mine kritiske spørsmål til teksten er regissert i møte med tomrommene i Pippi fortellingene, og slik sett er jeg en regissert, implisert og kritisk leser.

Oppsummerende hevder Iser at en bok ikke er et ferdig kunstverk før den er lest. Kunsten oppstår i mellomrommet mellom boken og leser, i tillegg til at en god bok har akkurat passe med tomrom som åpner for mulighetene til å gi forskjellige betydninger. Strukturene med tvetydighet og ubestemthet i teksten er tekstens tomrom.²¹² Tomrommene er konkrete punkter i teksten, og man kan bygge opp tekstlesningen rundt dem. Det som er representativt for tomrommene kan være motstridende elementer i teksten eller uinnfridde forventninger som er lagt. Ironi kan også være et element av ubestemthet og tvetydighet. Det samme gjelder parodiering. Noen ganger handler det om å binde det hele mer i sammen som leser, og dermed redusere tomrommene for at teksten skal gi en helhetlig mening.²¹³ Teorien til Iser gir leseren myndighet. Dette ble en anvendelig metode for å finne potensialet i Pippi-fortellingene som *det betydningsfulle tredje ledd* og ressurs i sjelesorg med barn.

3.3 Analytiske ressurser

3.3.1 Presentasjon av diakoniens grunnpilarer

Nestekjærlighet

Gjensidighet er et nøkkelord, slik nestekjærlighet blir forstått i Plan for diakoni. Det er stunder en evner å gi selv, og det er stunder en trenger å motta omsorg. Innenfor

---

²⁰⁹ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 167.

²¹⁰ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 169.

²¹¹ Løland, Hanne, «Connecting the dots», Universitetsforlaget 2008 s. 169.

²¹² Øien, Marit Berg, "Lesemåter i et litteraturformidlingsprosjekt", Masteroppgave UiO 2009.

Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/26844/Maritsmaster.pdf?sequence=2> s. 17-18.

²¹³ NRK.no, Lesekunst teorier, 2002. Hentet fra

<http://www.nrk.no/nyheter/kultur/lesekunst/teorier/1938302.html>

nestekjærlighetsbegrepet ligger respekt for den andres integritet og likeverd. Mennesker har ulike livsbetingelser og dermed ulike muligheter for å kunne endre sin livssituasjon.²¹⁴

Inkluderende felleskap

Kirkens felleskap beskrives i Bibelen som en kropp med mange lemmer. Kirkens felleskap er mangfoldig, og den enkelte har ulike funksjoner. Dette felleskapet skal romme begge kjønn, med ulikt funksjonsnivå, ulik kultur og etnisk bakgrunn. Et inkluderende felleskap innebærer at alle har utbytte av ressursene som felleskapet besitter. Med ressurser mener jeg det som er angitt i plan for diakoni; trøst, hjelp og positive krefter som gir håp. Gjensidighet blir atter et nøkkelord. Denne gjensidigheten innebærer at den enkelte ser og blir sett.²¹⁵ Innenfor alle aldersgrupper er relasjonsmønstre og felleskap i endring. Mange sliter med ensomhet og manglende tilhørighetsfølelse som følge av disse endringene. I kristen tro tror vi at mennesket er skapt til felleskap. Å styrke gamle bånd og knytte nye blir derfor en diakonal utfordring.²¹⁶

Kamp for rettferdighet

Kamp for rettferdighet handler om å aktivt engasjere seg for andre. Mennesket er avhengig av samfunnsmessige strukturer. *”Verdensomspennende systemer er med på å bestemme den enkeltes liv”.*²¹⁷ Å være solidarisk vil si å engasjere seg i kampen mot ødeleggende systemer. *”Å vise solidaritet er å ta opp kampen og arbeide for rettferdighet og fred”.*²¹⁸

Vern om skaperverket

Vi forvalter jorden. Dette innebærer å bevare hele skaperverkets integritet. Når vi er forvaltere av jorden innebærer det et stort ansvar. Det er helt nødvendig for hele økosystemet at menneskene korrigeres i måten vi forvalter jorden ved vår grådige ressursbruk. *”Kirken trenger å styrke forståelsen av mennesket som avhengig av alle dets relasjoner(...)”.*²¹⁹

---

²¹⁴ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 9-10.

²¹⁵ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 10.

²¹⁶ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 18.

²¹⁷ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 10.

²¹⁸ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 10.

²¹⁹ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 10.

3.3.2 Begrepsavklaring av analysens ressurser

Forholdet mellom Diakoniens fire grunnpilarer, Isters tomrom og det betydningsfulle tredje ledd

Diakoniens fire grunnpilarer som redegjort over er kjerneelementer i diakonalt virke. De definerer et uttrykk for en ønsket retning for diakonien i årene framover.²²⁰ Diakoniens fire grunnpilarer brukes som målestokk for å se om Pippi-fortellingene kan være *det betydningsfulle tredje ledd* i sjelesorg med barn. Dette fordi det i følge Østrem samsvarer med det Trygve Wyller foreslår kan være *et betydningsfullt tredje ledd* i kirkens trosopplæring, nemlig tidligere nevnte eksempler som maktkamp, vennskap og lignende.²²¹ Forhold som maktkamp og vennskap samsvarer med grunnpilarene *kamp for rettferdighet og nestekjærlighet*. I følge Østrem skriver Wyller dette inn mot kirkens trosopplæring.²²² Østrem går lengre enn Wyller i sin konkretisering av *det betydningsfulle tredje ledd*.²²³ Diakoniens grunnpilarer er under kirkens mandat. Østrem viser til at piperensene i barnehagen ikke er tilfeldige, de inngår under barnehagens rammeplan om at barna blant annet skal få materiale til skapende virksomhet.²²⁴ Piperensene har potensiale til å bli *det betydningsfulle tredje ledd*, fordi de henger i sammen med barnehagens mandat.²²⁵ Avhandlingen søker å teste dette ved å se etter diakoniens grunnpilarer i *Isters tomrom* i Pippi-fortellinger. *Isters tomrom* er som nevnt tolkbare tomrom og tvetydighet i teksten.²²⁶

Metodiske vurderinger

Jeg har redegjort for min forforståelse som leser i delkapittel 3.2. Det kan tenkes å være relevant med en metodikk som fokuserer på leseren. "I barnelitteratur vil den impliserte

---

²²⁰ Kirkerådet, «Plan for diakoni», Den Norske Kirke 2010 s. 7.

²²¹ Østrem, Solveig, «Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 66.

²²² Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s.158.

²²³ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

²²⁴ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 65/157.

²²⁵ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s 65/157.

²²⁶ Aspaas, Øystein, "Resepsjonestetikk og reader-response", Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 5.

*leseren være barn i en bestemt aldersgruppe*²²⁷. Leserrollen i Pippi-fortellingene er slik sett ment for barn. Likevel vil Pippi-fortellinger og annen Lindgren-litteratur også engasjere voksne. Derav kan det tenkes Pippi-fortellingene har et bredt nedslagsfelt hva gjelder alder. Jeg benytter sekundærlitteratur vedrørende Wolfgang Iser sine teoretiske betraktninger, da sekundærlitteratur gjorde seg tjenlig til avhandlingens formål. Med valgt metode er formålet med avhandlingens analyse å se på Østrems teori om *det betydningsfulle tredje ledd* mer spesifikt.

3.3.3 Materialet

Pippi er med på skoletur

Pippi får besøk av tyver

Pippi finner på en ny spørrelek

Pippi Langstrømpe vil ikke bli stor

Pippi-fortellingene er episodiske, og fortellingene avsluttes enkeltvis. Man er derfor ikke avhengig av å lese dem kronologisk. Utvalg av materialet begrunnes med at disse fire Pippi-fortellingene inneholder scener og situasjoner som er av rettferdighetssøkende og omsorgsgivende karakter. De viser til hvordan Pippi gjør ting annerledes og slik sett kan engasjere. Engasjement er et kriterium for at et saksforhold har potensiale til å bli *det betydningsfulle tredje ledd*, og dette påpekes i Østrems forskning.

På grunn av oppgavens omfang rommet den heller ikke flere Pippi-fortellinger selv om det finnes andre av fortellingene som faller inn under disse forutsetningene. Det valgte materialet har også sitt grunnlag i sannsynlighet for funn av elementer fra diakoniens grunnpilarer fra Diakoniplanen. Min forforståelse med Pippi-fortellinger, og forskning vedrørende Pippi-fortellinger, var også retningsgivende for at utvalget falt på disse fire fortellingene. Utvalget vil bli presentert ytterligere i analysen, med et sammendrag av hendelsesforløp i forkant av hver Pippi-fortelling.

---

²²⁷ Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014 s. 211.

3.3.4 Operasjonalisering av analysen

Med utgangspunkt i det teoretiske potensialet i Pippi-fortellingene som *det betydningsfulle tredje ledd* vil jeg søke etter diakoniens fire grunnpilare i Isers tomrom. De fire grunnpilarene vil tilsammen utgjøre spørsmålet som brukes i analysen av materialet.

Operasjonaliseringen vil foregå som følger:

1. Identifisering av tomrom i Pippi-fortellingene.
2. Følgende spørsmål stilles til tekstens tomrom: Hvordan kan vi forstå nestekjærlighet, inkluderende felleskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket i Pippi-fortellingene?

4. Analyse

4.1 Pippi får besøk av tyver

Sammendrag av hendelsesforløpet

Fortellingen starter med at Pippi sitter på kjøkkengulvet og teller gullpenger. Tyvene ringer på fordi de ønsker å tigge en brødskive. De blir glade for å se pengene. De spør Pippi om hun er alene hjemme. Hun svarer at hun ikke er det, fordi Herr Nilsson (apen til Pippi) også er hjemme. Tyvene tror da at Herr Nilsson er herren i huset. Tyvene drar hurtig avgårde. De vil tilbake om natten for å røve pengene mens Pippi og Herr Nilsson sover. Derfor sier de at de bare lurte på hvor mye klokka var. Tyvene blir sittende i hagen å vente til det blir mørkt i Villa Villekulla. De går inn den ulåste døren. Så oppdager de at Herr Nilsson er en ape. De spør Pippi hvor pengene er, og Pippi forteller dem hvor de er. Tyvene blir overrumplet av Pippi og hennes enorme styrke når hun tar tilbake reisevesken med penger. Hun binder fast tyvene og byr dem opp til dans. Det blir de med på. Så spiser de mat i sammen. Tyvene takker pent for maten og skal til å dra. Pippi gir dem avslutningsvis en gullpenge hver.²²⁸

---

²²⁸ Lindgren, Astrid, "Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene", Cappelen Damm AS 2011 s.77-84.

Hvordan kan vi forstå *nestekjærlighet, inkluderende felleskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket* i *Pippi får besøk av tyver*?

Når lyset slukkes i Villa Villekulla har ikke Pippi låst døra. Har hun glemt det med overlegg? Hva betyr den åpne døra? Dersom leseren stiller seg slike spørsmål oppstår det muligens et tomrom som er interessant å se nærmere på. Dette kan være en måte for Pippi å opptre ikke-fordømmende på, i og med at en åpen dør kan sees på som en invitasjon. Det banker på døren til Pippi, sent om kvelden. *”Kom inn eller bli stående utenfor! ropte Pippi. - Jeg vil ikke tvinge noen”*.²²⁹ Dette kan vise til gjensidighet og respekt ved at hun sier at her må de som banker på gjøre som de vil, for hun vil ikke tvinge noen. Gjensidighet er et nøkkelord i *nestekjærlighet og inkluderende felleskap*, og i denne Pippi fortellingen kan vi se at flere hendelser viser til disse to grunnpilarene samtidig.

Pippi heller litt melk i øret og forteller tyvene at det skal forhindre øreverv.²³⁰ Påfunnet kan i seg selv skape forvirring og utfordrer muligens leserens oppfatning av normal oppførsel.²³¹ Dette kan dermed oppleves som et tomrom i teksten der leseren selv forsøker å bygge en bro mot det forklarlige.²³² En av tyvene responderer; *”- Stakkar, har du fått øreverv, du da?”*²³³. Pippi svarer nei, men dette kan være en måte for Pippi å vise sårbarhet på. Hun kan bli syk som andre folk og har behov for å gjennomføre forebyggende helsetiltak. Tyvene er også sårbare etter at de har skjönt hvor sterk Pippi er, og Dunder-Karlson sier: *”Vi er bare to stakkars, fattige landstrykere som kom hit for å be om en bit mat”*²³⁴. Når begge parter viser sårbarhet i møte med hverandre ser vi at gjensidighet etableres. Et nytt tomrom oppstår der Pippi tigger tyvene om å danse mer. *«Snille deg, bare en liten stund til, tagg Pippi og danset videre. Og Blom og Dunder-Karlsson hadde ikke annet å gjøre enn å drive på»*.²³⁵ Tyvene har antagelig ingen opplevelse av at Pippi gir dem et reelt valg her. Fra Pippis side kan dette se ut til å være et forsøk på å opptre mer gjensidig. Når tyvene gjerne vil ta farvel, sent på natten,

---

²²⁹ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene”*, Cappelen Damm AS 2011 s. 77.

²³⁰ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene”*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

²³¹ Aspaas, Øystein, *”Resepsjonsetetikk og reader-response”*, Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 4-5.

²³² Aspaas, Øystein, *”Resepsjonsetetikk og reader-response”*, Høgskolen i Tromsø 2005.

Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 5.

²³³ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene”*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

²³⁴ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene”*, Cappelen Damm AS 2011 s. 82.

²³⁵ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene”*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84

spør Pippi; *"Behøver dere gå alt nå, da?"*²³⁶. Tilsynelatende virker det som om Pippi vil ha dem der. *"Hun var gravalvorlig og danset som det gjaldt livet"*.²³⁷ Hun danser som om det gjelder livet med Dunder- Karlson. Her oppstår det et tomrom. Pippi byr selv opp til dans, og det kan tolkes som om Pippi møter tyvene på en likeverdig måte ved at hun tar dansingen på alvor. Når tyven hun danset med skal til å gå, sier Pippi til ham: *"- Aldri i mitt liv har jeg sett noen danse schottis sånn som deg(...)"*²³⁸. Dette er et kompliment og en måte å uttrykke omsorg på.

På spørsmål fra tyvene om mamma og pappa er hjemme responderer Pippi at de er borte. *"Aldeles borte"*²³⁹. Hun er alene hjemme der og da, men dette tomrommet åpner også for at hun er alene i flere dimensjoner. Det kan vise til sårbarheten hos Pippi, hun er foreldreløs og kan føle savn til sin egen mor og far. Tyvene viser allikevel ingen nåde. De vil fortsatt ta pengene hennes. Pippi derimot viser tyvene nåde etter å ha forsvart seg selv og danset med dem. Det viser således at Pippi ikke er redd tyvene. Pippi lærer seg scottish dans og vil ikke legge seg før hun er helt sikker på trinnene.²⁴⁰ Her oppstår det et tomrom som peker mot at Pippi vet hva som skal skje. Hun må lære seg dansetrinnene fordi hun ønsker å gjøre sitt ytterste for at tyvenes forsøk på å stjele pengene hennes ender opp med dans isteden. Til slutt finner Pippi fram mat til tyvene og seg selv. De spiser seg nesten *"firkantet"*²⁴¹. Å gi mat er å gi omsorg, og det er en nestekjærlig handling. Det er også en handling som innbyr til felleskap. Å spise sammen er et rituale som setter likhetstegn mellom mennesker, og det fjerner fokus fra eventuelle klasseskiller.

I *Pippi får besøk av tyver* blir vi vitne til et felleskap der alle får *utbytte av ressursene*. Pippi får utbytte av det ved at hun får danse Schottis, og Dunder-Karlson er flink til å danse Schottis. I slutten av denne fortellingen gir Pippi tyvene en gullmynt hver, noe hun understreker som rettferdig og at de ærlig har fortjent dem.²⁴² Har de det? Pippi viser en

---

²³⁶ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

²³⁷ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

²³⁸ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

²³⁹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 80.

²⁴⁰ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 79.

²⁴¹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

²⁴² Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 84.

annerledes måte å håndtere livet og hendelser på. En fordomsløs, men samtidig oppdragende holdning. Slik sier forfatteren av Pippi det: «*Den som er veldig sterk må også være veldig snill*»²⁴³.

Når vi er forvaltere av jorden så innebærer dette et stort ansvar.²⁴⁴ I *Pippi får besøk av tyver* kan det i starten av fortellingen tolkes som at vi får beskjed av forfatteren om at penger ikke betyr noe, eller ikke betyr så mye. Pippi sitter på kjøkkengulvet og teller gullpengene på en uortodoks måte. Tilslutt bestemmer hun seg for at «*- fire hundre, tusen. Det er mye penger, det*»²⁴⁵. Hun treffer på en måte bare et tilfeldig tall fordi hun blir lei av dette «*telleriet*»²⁴⁶.

Pippi har mye penger, og hun forvalter dem oftest til det beste for andre. Dette gjør hun også i sitt møte med tyvene, og det ender med at hun gir dem en gullmynt helt til slutt. Dette løfter fram menneskeverdet da det viser oss at mennesker er mer verdt enn penger. Mennesker er en del av skaperverket, og Pippi verner om skaperverket i hvordan hun møter tyvene. Vern om skaperverket og kamp for rettferdighet er to grunnpilarer som i mange tilfeller flyter i hverandre. «*Å vise solidaritet er å ta opp kampen og arbeide for rettferdighet og fred*».²⁴⁷ Dette kan i samme vending indikere et ansvar om forvaltning av jorden. Et eksempel er at Pippi gir mat til tyvene som er fattige og at hun forvalter rikdommen sin til det beste for andre mennesker.

Pippi skaper et felleskap med tyvene hvilket er et felleskap med mennesker man ellers ikke har felleskap med. *Inkluderende felleskap* som grunnpilar i diakonien vektlegger et mangfoldig felleskap. Dette innebærer et felleskap med blant annet begge kjønn, tyvene er menn og Pippi er jente. Pippi speiler det motsatte kjønn som i den virkelige verden ville hatt makt over henne i kraft av at de er større, eldre og flere enn henne. Pippi gjør dette ved å bruke samme retorikk som tyvene. Et eksempel er at de omtaler henne som «*Lille venn*»²⁴⁸, og da gjør hun det samme i ordutvekslingen mellom dem. Ulikt funksjonsnivå har de også i form av at tyvene stjeler og tigger til livets opphold, mens Pippi har mye penger og er

---

²⁴³ Bjorvand, Agnes Margrethe og Aisato, Lisa, «*Astrid Lindgren*», Cappelen Damm AS 2015 s. 74.

²⁴⁴ Kirkerådet, «*Plan for diakoni*», Den Norske Kirke 2010 s. 10.

²⁴⁵ Lindgren, Astrid, «*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*», Cappelen Damm AS 2011 s. 77.

²⁴⁶ Lindgren, Astrid, «*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*», Cappelen Damm AS 2011 s. 77.

²⁴⁷ Kirkerådet, «*Plan for diakoni*», Den Norske Kirke 2010 s. 10.

²⁴⁸ Lindgren, Astrid, «*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*», Cappelen Damm AS 2011 s. 82.

økonomisk uavhengig. Pippis radikale håndtering av tyvene minner om Jesu radikale oppførsel og gjerninger i Det Nye Testamentet. Å etablere et felleskap med dem som nettopp har prøvd å stjele alle pengene hennes er radikalt. Tyvene tror i tillegg at hun er fullstendig uten mulighet til å forsvare seg, men Pippi ser forbi dette og etablerer felleskap med dem.

Pippi gir i denne fortellingen alternativer til hvordan vi kan forstå andre mennesker. Pippi og tyvene ender opp med å danse i sammen. Pippi kan med sin måte å møte tyvene på vise til den innsikten som diakoniplanen uttrykker om nestekjærlighet ved at *"Mennesker har ulike livsbetingelser og dermed ulike muligheter for å kunne endre sin livssituasjon"*. Et annet aspekt fremkommer når tyvene sitter ute og venter i regnet. *«De var sultne, og hyggelig var det ikke. Men tanken på alle pengene holdt humøret oppe»*.²⁴⁹ Dette kan bidra til at leseren tar tyvene sitt perspektiv. Tyvene er åpenbart fattige og sultne.

Til slutt en kommentar til begrepet *likeverd* og handlingen der Pippi danser med tyvene. Sett i lys av denne oppgavens mål er det interessant hvordan Pippi tydelig forbereder seg og lærer seg en spesiell dans. Dansen fungerer som *det betydningsfulle tredje ledd* mellom Pippi og Tyvene. De møtes i dansen som er det fungerende saksforholdet.

4.2 Pippi Langstrømpe vil ikke bli stor

Sammendrag av hendelsesforløpet

Det er kveld, og Tommy og Annika skal sove. På sengekanten forteller de foreldrene sine om turen de har hatt med Pippi til KurrekurreduTTøya. Dagen etter skynder de seg for å treffe Pippi igjen. I Villa Villekulla har Pippi gjort i stand til julefest. Hun har pyntet juletre og laget mye god mat. I tillegg får Tommy og Annika julegaver som Pippi har gjemt rundt omkring i huset. De ser på snøen og drømmer om vinteraktiviteter. Samtalen dreier seg inn mot at de ikke vil bli voksne, og Pippi har en løsning. Hun forteller at hun har noen piller som forhindrer dem fra å bli voksne. Pillene likner til forveksling på erter, og de må spises i et mørkt rom samtidig som det fremsies en regle. Etter at de har gjort det, forteller Pippi at pillene har ligget lenge i skapet, og hun kan ikke garantere at de virker. Tommy og Annika skulle komme

---

²⁴⁹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 79.

hjem tidlig, og de blir enige om å møte Pippi dagen etter. De pusser tenner og ser Pippi fra vinduet sitt. De drømmer videre om hvordan årene vil gå uten at de selv blir store og at de skal fortsette å leke og reise sammen.

Hvordan kan vi forstå *nestekjærlighet, inkluderende felleskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket* i *Pippi Langstrømpe vil ikke bli stor*?

Pippi holder juleaften etter sin egen kalender. Ettersom historien allerede har etablert at barna gikk glipp av juleaften, fungerer dette som en negasjon. Leseren blir overrasket, og ut i fra Isers teori kan vi ane et tomrom som kan tolkes. Leseren søker kanskje å forstå Pippis brudd på normene og hvorfor hun velger å gjøre ting på sin måte. Pippi velger å skape juleaften til tross for at Annika, Tommy og hun selv ikke rakk hjem til jul. Denne fortellingen handler om barns lek og barns rett til barnlighet. Pippi utfordrer normene gjennom sin ukonvensjonelle julefeiring og setter barns forventninger til julen høyest (kamp for rettferdighet). Hun skaper en drømmejul som Tommy og Annika begge har vanskelig for å begripe hvordan hun har hatt ressurser til å klare. «*Tommy og Annika stod der aldeles målløse*».²⁵⁰

I slutten av denne fortellingen står Tommy og Annika og pusser tenner. Tommy sier at om det ikke hadde vært for at han visste at det var krummelurepiller så hadde han veddet på at det var alminnelige erter. Dette kan tolkes til at han begynner å rasjonalisere det Pippi sier, og det kan være representativt for det å være voksen. En "magisk" barndomsverden begynner å innhentes av rasjonalisering og tvil. Det kan også vise at Tommy og Annika begynner å vokse til, men at de husker på det Pippi har sagt og gjort. De vil ha det med seg i sine betraktninger om tilværelsen.

Barna tar en pille for å ikke bli voksne. Om pillene skal fungere så må de spises i et mørkt rom mens de sier følgende: "*Fine, lille krummelur, hjelp meg så jeg ei blir stor!*".²⁵¹ Er dette en bønn om hjelp til å holde fast ved barndommen eller det barnlige? Det kan tolkes som en protest mot det å bli voksen og det voksne liv. Pippi nevner at pillene har ligget lenge i

---

²⁵⁰ Lindgren, Astrid, "*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*", Cappelen Damm AS 2011 s. 311.

²⁵¹ Lindgren, Astrid, "*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*", Cappelen Damm AS 2011 s. 315.

skapet, så helt brennsikker på at de virker er hun ikke. De må håpe på det beste.²⁵² Her kan vi tenke oss at hun egentlig vet at hun skrøner. Pippi drodler videre på hvordan det vil bli når de blir eldre, men fortsatt ser ut som barn. At de løper rundt og leker, og at Tommy blir spurt av en eldre dame om hvor gammel han er. Han svarer at han er femtitre om han ikke husker feil. Tommy ler og sier: *"Da kommer hun nok til å mene at jeg er veldig liten. - Ja, sa Pippi, - men du kan jo bare si at du var større da du var mindre"*²⁵³. Dette ligner også et bibelvers som forteller at den som gjør seg selv liten er den største.²⁵⁴ Barna er de største i Guds rike, og dette tomrommet skaper en indirekte sammenheng mellom Pippi og det bibelske budskapet.

Mange har et bilde av den klassiske julekrybben med Jesusbarnet, Maria, Josef, gjeterne, de vise menn, og stjernen som lyser over et historisk senario. Fischer-Nielsen ser på Pippis julefeiring og stjernerne som lyser over Villa Villekulla i parallell til juleevangeliet.²⁵⁵ *Stjernene lyste over Villa Villekulla.*²⁵⁶ Videre står det i fortellingen: *"Der inne satt Pippi. Alltid skulle hun være der inne. Og deilig var det å tenke på. Årene ville gå, men Pippi og Tommy og Annika skulle aldri bli store. Hvis pillene virket skikkelig, da?"*²⁵⁷ Dette kan tolkes som starten på en løsrivelsesprosess fra barndommen. En aner et frampek cirka midtveis i fortellingen når Annika sier: *"Vi skal ha det gøy bestandig, sa Annika. – Her i Villa Villekulla og på Kurrekurreduddøya og overalt"*²⁵⁸. Dette kan tolkes som noen vemodige lovord. Tommy følger opp med at han ikke vil bli stor. Han sier dette mens det på en måte glir en skygge over ansiktet hans.²⁵⁹ Pippi er enig med dem. Det kan være at det pekes framover på at noe vil endre seg. Det blir også nevnt ved flere anledninger at Annika og Tommy blir mer og mer fornøyd med å ha kommet hjem igjen. De har vært på en lengre reise med Pippi på Kurrekurreduddøya. Ved flere anledninger gir barna hverandre lovord i løpet av denne fortellingen. Lovord om for alltid å være barn, alltid leke i Villa Villekulla og andre steder de har vært i sammen.

---

²⁵² Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 316.

²⁵³ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 317.

²⁵⁴ Bibelen, Matteus 18,3-4.

²⁵⁵ Fischer-Nielsen, Werner, *"Astrid Lindgren og kristendommen"*, Unitas Forlag 1998 s. 29.

²⁵⁶ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 318.

²⁵⁷ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 318-319.

²⁵⁸ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 314.

²⁵⁹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 314.

Vi gir hverandre gaver som tegn på at vi bryr oss og tenker på hverandre. Pippi gir Tommy og Annika gaver ved flere anledninger. Pippi viser forståelse for barns ønske om gaver og spenningen knyttet til dette. *"Å, så deilig! Sa Annika. - Så ble det jul likevel! Ja, uten julegaver da, naturligvis. - Jeg hadde helt glemt julegavene til dere. Dem får dere finne selv."*²⁶⁰ Her viser Pippi at hun har tenkt på gaver. Hun har til og med gjemt dem så barna må drive en form for skattejakt etter gavene selv.

Vi leser at Pippi ser ut av vinduet. Hun ser på all snøen i hagen.²⁶¹ Hun gjør dette mens Tommy og Annika pakker opp gaver, og hun gir ingen respons når de takker henne for gavene. Dette tomrommet fremstår som et bilde på at hun ikke bryr seg om gaver og materielle ting. Hun ser ettertenksomt ut på snøen, og etterpå snakker hun om at de skal bygge snøhytte i morgen. Pippi legger planer som inviterer til felleskap og felles opplevelser. Hun viser også kjærlighet til naturen og lengter ut til den. Det kan være at Pippi i dette øyeblikket savner å ha sin egen familie med mammaen som er død og pappa, Efraim, som seiler på havet. Eller at hun anser Tommy og Annika som sin familie, men at de nå kanskje er på vei bort fra henne.

Om kvelden ser Tommy og Annika rett over til Pippis Villa Villekulla. De ser henne sitte med hodet hvilende i hendene på kjøkkenbordet. *"Med et drømmende uttrykk i øynene stirret hun på et lite lys som sto foran henne på bordet"*.²⁶² Annika synes hun ser ensom ut. En kan undre seg om Pippi for eksempel savner pappaen sin i denne scenen og at det er et melankolsk øyeblikk. Kan denne scenen representere en eksistensiell ensomhet og at Pippi har et fredfullt og drømmende øyeblikk for seg selv? Dette det kan anses som et tomrom med mange alternative tolkninger. Det kan også tenkes at forfatteren ønsker å si at det kommer en ny dag i morgen, og da vil alt fortsette som før. Årstid etter årstid skal komme, men de skal fortsette å leke sammen. Pippi er en fantasifigur som på en måte er fanget sin tilværelse mens de andre beveger seg videre. Slik sett er hun en statisk figur. Om det er synd på de som blir voksne, eller det er ensomt å være et barn som aldri vokser opp, forblir et ubesvart spørsmål.

---

²⁶⁰ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 312.

²⁶¹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 313.

²⁶² Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 318.

4.3 Pippi finner på en ny spørrelek

Sammendrag av hendelsesforløpet

Ferien er over, og det er skolestart. Frøken Rosenblom, en rik gammel dame, kommer på skolen for å dele ut gaver til snille og flittige barn. Barna er redde for henne på grunn av metodene hun bruker. Hun rangerer barna ut i fra fysisk vekt og kunnskapsnivå. Det blir satt opp et bord for Frøken Rosenblom og to andre voksne som noterer. Prosessen starter i skolegården, og barna står i rekker og venter på sin tur til å komme frem. Pippi trenger seg frem til Frøken Rosenblom og begynner straks å drive gjøn med spørreprosessen. Pippi blir sendt i skammekroken og starter der sin egen spørrelek. Hun stiller barna på rekker og parodierer Frøken Rosenbloms utspørring. Barna i skammekroken får alle sukkertøy og en gullmynt hver av Pippi.

Hvordan kan vi forstå nestekjærlighet, inkluderende felleskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket i Pippi finner på en ny spørrelek?

Denne fortellingen har et klart budskap som gjenspeiler kampen for rettferdighet, men vi skal se at den også inneholder elementer fra andre grunnpilarer. I fortellingen gjør Pippi opprør mot et urettferdig system. Selv om Pippi mangler kunnskap om de voksnes system, har hun både mot og frimodighet til å gå inn i en verbal konfrontasjon. I fortellingen står Pippi opp mot et system som skader mennesker. Antagelig vet hun at hun blir stående alene, for ingen av de andre barna har forutsetningene for å protestere på samme måte som henne. Hun representerer også en form for overmot, og hun er hovmodig når hun anser skolegang som unødvendig for seg selv. *"Pippi mente ennå at hun var lærd nok til å slippe skolegang".*²⁶³ Her utfordrer hun et etablert system. Ingen kan tvinge Pippi til å gå på skolen. Hun definerer sitt eget intellekt til å være tilstrekkelig utviklet i forhold til alder. Hun setter seg selv over og utenfor systemet. Til en viss grad kan Pippis oppførsel underbygges av rene anarkistiske holdninger. Hun parodierer Rosenblom åpenlyst og balanserer således ut den urettferdigheten som blir påført barna.

*"Å nei, var det likt seg!".*²⁶⁴ Her brukes ironi. Det at Rosenblom skal dele litt av sin rikdom

---

²⁶³ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 251.

²⁶⁴ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 252.

setter i gang et system som er urettferdig, uverdigg og skrekkinngytende for barna. Et barn kunne være aldri så fattig, men det hjalp ingenting om barnet ikke klarte å svare på spørsmålene til Rosenblom.²⁶⁵ Rosenblom rangerer barna og stiller dem opp i rekker etter hverandre for å gjennomføre sin utspørring. Pippi snur situasjonen. Hun håner og harselerer med Rosenblom og hennes system. Bruken av ironi og parodiering er høy i ordduellen mellom Frøken Rosenblom og Pippi. Pippi speiler Rosenblom, blant annet ved at hun kommanderer *skriveren* (Rosenbloms sekretær) til å få rettet ordboken. ”- *Noter denne prektige stavemåten, og sørg for at den ordlisten blir rettet hurtigst mulig*”.²⁶⁶ Skam og skammekrok tas det oppgjør med i denne fortellingen. Pippi oppretter rekker med barna som er sendt i skammekroken. De som står i skammekroken får full oppreisning av Pippi og blir de gladeste barna til slutt. Pippi deler ut sukkertøy og gullpenger til alle barna i skammekroken.

”Frøken Rosenblom var en rik, gammel dame som bodde i den bitte lille byen”.²⁶⁷ ”Den bitte lille byen” sier noe om et nokså begrenset område, og kanskje det antyder et homogent samfunn hvor forholdene er små og derfor gir lite rom for enkeltindividetsindividualitet. *”(...) barna i den lille byen levde i en stadig skrekk(...)*”. Dette impliserer en redsel for å havne utenfor. ”- *ja, det var ikke ende på alt frøken Rosenblom ville vite*”.²⁶⁸ Denne frøken Rosenblom var en inspiserende og overvåkende person. Det nevnes ikke om hun opptre ut i fra en institusjon, men det gis en sterk indikasjon på at dette er en pengesterk person som vil utøve innflytelse over skolen, skolebarna og videre deres familier. De barna som ikke klarte å svare måtte bort i en krok og skamme seg. De fikk heller ikke med seg noe godteri eller klær hjem. Kriteriene som legges til grunn for at barna skal få noen ekstra goder fremstår som svært uverdige. Samtidig var dette med skammekrok også en vanlig del av samtidens skole- og straffesystem.

Pippi veier to kilo for mye for å kunne få suppe, en suppe hun ikke vil ha. Hun er svært ironisk i sin reaksjon på at hun ikke får suppe. *”Ja, det hender man da stundom at en har hellet med seg, sa Pippi. - Nå gjelder det bare å slippe unna undertrøyene også, så er liksom det verste*

---

²⁶⁵ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*”, Cappelen Damm AS 2011 s. 252.

²⁶⁶ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*”, Cappelen Damm AS 2011 s. 254.

²⁶⁷ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*”, Cappelen Damm AS 2011 s. 251-252.

²⁶⁸ Lindgren, Astrid, *”Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*”, Cappelen Damm AS 2011 s. 252-253.

overstått".²⁶⁹ Hun legger til en frekkhet angående undertrøyene og anser det som en lykke at hun slipper å motta de. Noen tar definisjonsmakten på hva som er normalt og ikke normalt i denne seansen. Deretter veies og måles den enkelte etter det. Pippi blir bedt om å stave, men hun staver feil. Hun mener selv at hun aldri har hatt vondt av det. Rosenblom kommanderer skriverne til å notere Pippis feil. Pippi responderer: "*Ja, gjør endelig det, sa Pippi. - Noter denne prektige stavemåten, og sørg for at den ordlisten blir rettet hurtigst mulig*".²⁷⁰ Det kan hende Pippi er ironisk her, eller så mener hun det bokstavelig at ordlisten skal rettes etter hennes stavemåte. Dette lar oss se Pippis motstand mot de voksnes definisjonsmakt. Hun er ikke redd for å stå for sitt eget bilde av virkeligheten, det krever mot da sanksjonene er høye. Det kan tenkes at dette er et budskap om å tørre å utfordre nettopp de med makt som definerer virkeligheten og som skambelegger barn. Det pekes på en usunn utøvelse av makt og at Pippi ikke ønsker å innordne seg. Pippi fortsetter med å parodierte og svare ironisk på Rosenblom sine spørsmål. Hun roper ut at hun ikke visste at Karl den tolvte var død og "*om han bare hadde holdt seg tørr på føttene så hadde han sikkert greid seg en stund til*".²⁷¹ Et av spørsmålene til Rosenblom dreier seg om en matematisk utregning av hvor mye kake som blir igjen når en viss andel er fjernet. På dette spørsmålet svarer Pippi at Pål får knip i magen ettersom Per har fått en fjerdedel. Pippi blir vist til skammekroken, men hun kommer tilbake og sier at hun glemte å oppgi brystvidde og høyde over havet. Hun avvæpner Rosenblom til tross for at Rosenblom sitter i en "allmektig" posisjon. Frøken Rosenblom blir sintere og sintere og truer til sist Pippi med ris. "*Hvis du ikke øyeblikkelig går bort i skammekroken, sa frøken Rosenblom, - så vet jeg om en liten pike som snart kommer til å få ris*".²⁷² Pippi lurer da på hvor den stakkars lille piken befinner seg. Hun svarer på spørsmål ved å stille spørsmål. Pippi ber dem sende piken til henne så skal hun forsvare henne. Umiddelbart tenker mange at det er lett å se hvordan dette virker ironisk ment fra Pippi, men i et annet perspektiv kan hun mene ramme alvor. Pippi er verdens sterkeste jente og ville ikke hatt noe problem med å forsvare andre små. Dersom vi tar Pippi bokstavelig her, åpnes et tomrom som lar oss møte kampen for rettferdighet på et fysisk plan. Pippi viser ingen frykt for å sloss for det hun tror på. Etter dette går Pippi bort til de andre barna som skammer seg. Her gir hun barna en spørrelek som ikke genererer tapere og hvor alle får premier og jubelen

---

²⁶⁹ Lindgren, Astrid, "*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*", Cappelen Damm AS 2011 s. 254.

²⁷⁰ Lindgren, Astrid, "*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*", Cappelen Damm AS 2011 s. 254.

²⁷¹ Lindgren, Astrid, "*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*", Cappelen Damm AS 2011 s. 256.

²⁷² Lindgren, Astrid, "*Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene*", Cappelen Damm AS 2011 s. 257.

sitter løst.

Makten voksne har over barn kommer tydelig fram i denne fortellingen, samt at Pippi besitter det som skal til for å få makt på lik linje med voksne. Hun blir barnas stemme. Det kan tenkes at forfatteren ønsker å peke på det store ansvaret voksne har til å beskytte barn og tale deres sak. Vi blir utfordret til å opponere mot maktstrukturer der makten feilaktig utøves.

Fischer-Nielsen drar en linje til det nye testamentet med fortellingen *Pippi finner på en ny spørrelek*.²⁷³ Han peker på at det ble stor glede blant de barna som egentlig skulle skamme seg, og at det er sentrum i evangeliet, og at frøken Rosenblom er inspirert av fariseerne. De minste blir de største i Pippis verden, og dette har også relasjon til Det nye testamente. I denne Pippi-fortellingen stiller Pippi spørsmål til barna i skammekroken på en slik måte at det nesten ikke går an å svare feil. Det er kjærlighet, nestekjærlighet, kamp for rettferdighet og inkluderende felleskap. Alle disse verdiene er godt representert i denne Pippi-fortellingen. Man kan bruke denne historiens rettferdighetsbudskap som et eksempel på hvordan Gud ønsker det beste for alle mennesker. Alle mennesker er like for Gud og har rett til å bli behandlet likt, uavhengig av intellekt og sosial rang. Gud står på de utsattes side.

4.4 Pippi er med på skoletur

Sammendrag av hendelsesforløpet

Det er en flott sommerdag, og klassen til Tommy og Annika drar på skoletur. Barna vandrer, og Pippi lar dem som vil, få ri på hesten hver sin gang. De kommer frem til Trollskog. Pippi later som om hun er et troll som fanger de andre barna. Leken stanser når Pippi finner en død fugl som hun sørger over. De leker videre og setter etterhvert kursen hjem til ei jente i klassen for å drikke saft og spise kaker. På veien dit treffer de en mann som mishandler hesten sin. Pippi bærer hesten til mannen hjem til stallen og tar et oppgjør med ham. Da de kommer hjem til jenta, der det er dekket til hageselskap, oppfører Pippi seg uhøflig ved bordet. Pippi blir irettesatt og gir uttrykk for at hun ønsker å bedre sine manerer.

---

²⁷³ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 34.

Hvordan kan vi forstå *nestekjærlighet, inkluderende felleskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket i Pippi er med på skoletur?*

Pippi passer på at alle barna får ri på hesten hennes. Tommy og Annika får likevel ri litt lenger enn de andre. Ei jente med gnagsår får sitte på hesten hele veien. Pippi inkluderer alle og utviser normal rettferdighetssans. Når de ankommer Trollskogen, leker Pippi en vill og spennende lek med barna. Under denne leken utspiller det seg en scene der Pippi blir stille. Da barna finner henne holder hun en død fugl i hånden. I møte med døden gråter Pippi. Det er tydelig at i møte med døden har heller ikke Pippi noe å stille opp med. *"Se den er død, helt død, (...)"*.²⁷⁴ Her møter Pippi sin avmakt. Det kan tolkes dit at vi må bruke livskraftene våre på å kjempe for det gode og mot det onde så lenge det er liv i oss, slik Pippi gjør. Denne hendelsen aktualiserer Gud ved at den tar opp de åndelige perspektivene ved det å være menneske på jorden. Overfor barna benekter hun at hun gråter selv om hun er rød i øynene. Hun prøver å skjule at hun gråter og viser således hardhet. Hun flytter fokus fra seg selv ved å finne på en skrøne. Dette er følelser og handlinger som er gjenkjennelige for leseren, og det kan muligens skapes et tomrom som leseren vil kunne reflektere over. Når vi blir redde for å tape ansikt, famler vi og forsøker å rette fokus på noe annet enn vår egen svakhet. *"Å, kunne jeg bare, så skulle jeg gjøre deg levende igjen, hvisket hun"*.²⁷⁵ Pippi vil ikke at de andre barna skal høre at hun sier dette, og i neste sekund brøler hun som det trollet hun leker at hun er. Dette kan tolkes som avledning fra Pippi sin side. Hun skjuler følelsene sine for de andre barna i denne scenen. Skogen er "trolsk" og vakker. Naturens skjønnhet kommer fram i denne Pippi-fortellingen. Pippi løfter hesten sin når de ankommer målet for turen og bærer den til en slette. *"Nå er du nok ordentlig trøtt, hesten min, sa hun. – Det er ikke meningen at en bare skal slite heller"*.²⁷⁶ Pippi passer godt på hesten sin. Hun viser den respekt, snakker med den og gir den rom til å hvile etter å ha båret alle barna. Hun tar godt vare på hesten sin som også er en del av skaperverket. Det som sies til hesten om at det ikke er "meningen at en bare skal slite heller", kan tolkes som at forfatteren sender den beskjeden til oss lesere også. Dette kan vi kalle et tomrom fordi budskapet fra Pippi til hesten oppleves som om hun snakker til leseren. Budskapet kan tolkes. Videre i tomrommet kan vi tenke oss at det ligger

---

²⁷⁴ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 151.

²⁷⁵ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 153.

²⁷⁶ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 150.

en formaning her om å benytte skaperverket til å finne ro og hvile.

Dannet dame eller sjørøver er spørsmålet Pippi står ovenfor da hun i slutten av denne fortellingen utfordrer "normal høflighet" ved å ta seg til rette ved kakebordet. Hun drikker blant annet direkte fra saftmuggene. Dette fremkommer litt uforståelig. Kanskje poenget er en protest mot det å bli en dannet dame. Pippi har høy moralsk og etisk sans, men når det kommer til enkel folkeskikk så sliter hun og vet ikke hvordan hun skal oppføre seg. Slik kan det se ut som om Pippi trenger redning i de helt normale situasjonene. Hun fremstår som en veldig gjennomtenkt karakter sådan. Pippi spør også frøken om hjelp til å lære seg å bli en dannet dame hvor hun i forkant av spørsmålet sier: *"Uff, at det skal være så vanskelig"*²⁷⁷. Det avrundes uskyldig og søtt der Pippi spør om det er lov at magen rumler, for hvis det ikke er lov så er det like greit at hun bestemmer seg for å bli sjørøver først som sist. Pippis oppførsel kan også tolkes til å være et opprør mot klasseskiller. *"Ei av jentene i klassen hadde sagt at hun kunne be frøken og alle barna på saft og vann i hagen."*²⁷⁸. Moren hennes står for selskapet som holdes for resten av klassen. Det kan tenkes at Pippi med denne oppførselen tar avstand fra sosial makt som penger og velstand potensielt kan skape, samt at det kan skape klasseskiller. Det skal sies at Pippi forsøker å kombinere disse to, altså om det ikke går an å bli sjørøver og en virkelig dannet dame? *"For da...Men frøken trodde ikke det gikk an"*.²⁷⁹ Dette er et tolkbart tomrom; Pippi forsøker å få to verdener til å møtes, men blir avbrutt og avslått i sin måte å tenke annerledes på. Hun ønsker ikke at det ene skal utelukke det andre.

Pippis kamp for rettferdighet kommer tydelig fram i det følgende: *"Ikke legg Dere oppi noe Dere ikke har noe med"*.²⁸⁰ Dette sier Blomsterlund direkte til frøken når hun spør hvordan han kan slå hesten sin på denne måten. Dette ser vi ut i fra at skriftspråket bruker høflighetsform. *"Ellers kan det hende dere får smake pischen, alle sammen"*.²⁸¹ Her brukes det ikke høflighetsform i tillegg til at han sier alle sammen. Dermed mener han barna og

---

²⁷⁷ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 160.

²⁷⁸ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 153.

²⁷⁹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 158.

²⁸⁰ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 154.

²⁸¹ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 154.

inkluderer antageligvis frøken. Dette kan forstås som at det ikke bare er greit å utføre vold mot dyr, men det kan brått skje at også barn utsettes for det. Det kan implisere at han kommer til å piske dem alle sammen. Når Pippi er hvit om nesen er hun ordentlig sint, og det blir hun i møte med Blomsterlund, og hun ordner opp slik at piskingen mest sannsynlig aldri vil gjenta seg igjen. Hesten til Blomsterlund er gammel og trett og må trekke store og tunge lass, og når hjulene setter seg fast pisker Blomsterlund i vei. I det hesten skjelver av smerte kommer Pippi som et lyn og kaster Blomsterlund i været et par ganger. Pippi beskytter ikke bare mennesker, hun beskytter dyrene også. *"En skal alltid være snill mot dyrene, ja, og mot menneskene også, selvfølgelig"*.²⁸² Frøken sier dette til Pippi etter at Blomsterlund har fått sin lærepenge. Pippi mener selv hun har vært snill mot Blomsterlund også i det hun responderer: *"Ja, jeg var nå snill mot Blomsterlund i alle fall. Tenke seg til å fly så mye helt gratis!"*²⁸³.

Det som er interessant i slutten av seansen med Blomsterlund som pisker hesten sin er når frøken sier at vi har kommet til jorden for å være snille mot andre mennesker. Da spør Pippi hvorfor de andre menneskene har kommet hit. Dette er et komplekst og reflekterende spørsmål. Spørsmålet reflekterer noe om hvordan vi mennesker kan stå i en posisjon der vi utviser godhet, mens andre må ta i mot. Pippi stiller allmenne oppfatninger på prøve. Spørsmålet blir ikke forsøkt svart på, avsnittet slutter med dette spørsmålet. Det skapes et tomrom når spørsmålet blir hengende i luften. På denne måten blir leseren både konfrontert og utfordret.

4.5 Sammendrag av analysen

Vi ser at samtlige av diakoniens grunnpilarer er relativt fremtredende i de utvalgte Pippi-fortellingene. Pippi kjemper stadig for rettferdighet på sitt uortodokse vis selv om hennes metoder i blant kan virke noe utilgjengelige sett fra et voksent perspektiv. Det synes heller ikke å være forfatterens hensikt å fremstille Pippi som noe mønsterbarn. Kanskje tvert imot, og det er dette som underbygger hovedspørsmålet i avhandlingen. Et barn, med behov for sjelesorg, bærer kanskje med seg en historie som kan gjenspeiles i Pippis noe kaotiske

---

²⁸² Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 156.

²⁸³ Lindgren, Astrid, *"Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene"*, Cappelen Damm AS 2011 s. 156.

oppførsel. Samtidig ender historiene bestandig godt og kan dermed være med på å bringe håp der håpløsheten råder. Den diakonale grunnpilaren som tydeligst gjenspeiles i de utvalgte fortellingene om Pippi, er kamp for rettferdighet. Hun foretar en indirekte oppdragelse av tyvene, i den første fortellingen. Hun forfekter barnligheten som det viktigste når hun gir Tommy og Annika piller mot å bli voksne. I «Pippi finner på en ny spørrelek» dreier alt seg om motstand mot urettferdighet. Og hun tar et voldsomt oppgjør med Blomsterlund som mishandler hesten sin i den siste fortellingen. Dette bygger opp rundt avhandlingens problemstilling om hvordan Pippi-fortellinger utgjør *det betydningsfulle tredje ledd* i sjelesorg med barn. I samtale med barn kan det være vanskelig å få øye på urettferdigheten de kan ha vært utsatt for. Nettopp gjennom Lindgrens fortellinger om Pippi kan barn få hjelp til å se kontraster mellom det rettferdige og det urettferdige. Denne litteraturen kan gi veiledning og hjelp til å sette ord på uretten man selv eventuelt kan ha vært utsatt for. Sammen med en voksen, kan barn samtale om Pippis handlinger og på denne måten danne en plattform som både barn og voksne kan føle seg trygge på. Nest etter kamp for rettferdighet, vil jeg påstå at nestekjærligheten fremstår som en av de tydeligste verdiene i Pippi-historiene. Pippi fremstår til tider som naiv, men aldri slem. Uansett om hun er ironisk eller mener ting i fullt alvor, har hun bestandig omtanke for de rundt seg. Ikke bare sine nærmeste, men som hovedregel alle barn hun omgir seg med. Dette ser vi for eksempel når hun uventet har gjort i stand til julefeiring for Tommy og Annika. Hun har pyntet, laget mat og ordnet flere gaver til dem. Ensomheten forsvinner også når Pippi kommer inn i en barneflokk. Hun skaper enhet og likeverd. Hun skaper stor begeistring når hun tar rollen som det skumle trollet på skoletur og fanger alle barna. Hun inkluderer alle, er aldri fordømmende, men inntar heller en spørrende rolle som gjerne ender med at motparten blir svar skyldig. I «Pippi finner på en ny spørrelek» går hun til skammekroken og lager sin egen spørrelek som inkluderer de som allerede er ekskludert. Pippi-fortellingene tar opp tunge, vanskelige spørsmål, men er samtidig humoristiske og lette, noe som løfter de videre mot avhandlingens problemstilling; Hvordan kan Pippi-fortellinger utgjøre det betydningsfulle tredje ledd i møtet mellom sjelesørger og barn?

5. Drøfting

I dette kapitlet vil jeg først drøfte analysens tendenser opp mot avhandlingens problemstilling, samt hvordan teorien belyser problemstillingen. Deretter vil samtalen mellom teori og analyse aktualisere avhandlingens tema.

5.1 Gjennomgang av problemstilling

Hvordan kan Pippi-fortellinger utgjøre det betydningsfulle tredje ledd i møtet mellom diakon og barn?

Dette spørsmålet besvares i all hovedsak ved hjelp av analysen. Pippi-fortellingene kan tolkes til å være diakonale om vi ser dem i lys av de fire grunnpilarene i diakonien; *nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet*. Dette kan vi se tendenser av i analysen. Det betyr at Pippi-fortellingene kan ha potensiale som *det betydningsfulle tredje ledd* ved at de kan tolkes til å representere diakonale saksforhold. Tidligere nevnt er diakoniens fire grunnpilarer under kirkens mandat. Østrem påpeker i hennes forskning i barnehagen viktigheten av at prosjektene som barna skal ta del i henger i sammen med overordnede mål. Her vises det til eksempelet med piperenserne og sammenheng med barnehagens rammeplan.²⁸⁴

Det er flere paralleller mellom *det betydningsfulle tredje ledd*, diakoniens fire grunnpilarer, materialet og analysen.

Analysen ga også funn som peker på tendenser vedrørende grunnpilarene. Spesielt *kamp for rettferdighet og nestekjærlighet*. Utvalg av materialet kan være utslagsgivende for et slikt resultat. En mulig forklaring kan være at med et annet utvalg av Pippi fortellinger ville eksempelvis *vern om skaperverket* gjort seg mer gjeldende. Det som i første omgang var prekært for oppgavens analyse var å knytte Pippi-fortellingene til *det betydningsfulle tredje ledd* ved å se på saksforhold som er av relevans i forhold til kirkens mandat. Jeg ønsker derfor ikke å diskutere hvorvidt en av grunnpilarene er viktigere en den andre. Poenget var

---

²⁸⁴ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskap og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 157.

at de var representert, og de var representert i et nøkternt utvalg (kun fire fortellinger er analysert).

Analysen peker på modige ting Pippi gjør. Analysen viser til at hun gjør det i kjærlighet til omgivelsene sine, hun gjør det i kamp mot urett, hun gjør det for å inkludere og hun gjør det for å verne skaperverket. Pippi kan sies å være en god metafor på hva diakoni er. På tross av hennes tidvis lurvete oppførsel, kan verdigrunnet hennes gjøre henne til et forbilde. Hennes rettferdighetssans kan være med på å gi håp og inspirasjon til et barn som for eksempel føler seg utenfor. Selv om Pippi er en fantasifigur er Bibelens historier om Jesus til en viss grad sammenliknbare, med tanke på verdiene som formidles. Dette understøtter her bruken av Pippi-fortellinger som *det betydningsfulle tredje ledd* i kristen sjelesorg.²⁸⁵

Når *det betydningsfulle tredje ledd* blant annet bygger på forskning som understøtter barns subjektivitet er det nærliggende å tenke at det supplerer sjelesorgen i sitt møte med barn. *det betydningsfulle tredje ledd* forutsetter at begge parter trer fram som subjekter. De må ivareta hverandre som subjekter ved å utøve respekt og engasjement over saksforholdet. Dette innebærer å anerkjenne hverandres perspektiver tiltros for eventuelle ulike syn på saksforholdet. For å bedrive sjelesorg med barn må det forutsettes at barnet trer fram som subjekt. For at barnets subjektposisjon skal ivaretas så kan sjelesørgeren med sin kunnskap om *det betydningsfulle tredje ledd* forstå at felles opplevelser med et barn ikke gir direkte tilgang til barnets forståelseshorisont. Slik ser vi at *det betydningsfulle tredje ledd* forutsetter en forståelse og respekt for barn som subjekter. *Det betydningsfulle tredje ledd* ønsker et likeverdig møte. Om det skal skje, må subjekter møtes over et saksforhold av verdi. Både teori om *det betydningsfulle tredje ledd* og sjelesorg peker på viktigheten av å lytte. *Det betydningsfulle tredje ledd* fokuserer mye på den som opptrer svakest i maktbalansen, nemlig barnet. Når en av partene mottar hjelp utfordrer dette også et møte der begge skal tre fram som subjekter. Bruk av *det betydningsfulle tredje ledd* i sjelesorg, krever derfor at sjelesørgeren må være trent i aktiv lytting. For å tilstrebe en optimal situasjon mellom partene spiller veiledning av sjelesørgeren en viktig rolle. Det er ofte essensielt å få andres øyne på egen praksis. Hovedsakelig på grunn av den ujevne maktbalansen som skapes av aldersforskjell. Dette må sjelesørgeren være bevisst på for å kunne utnytte ressursene som

---

²⁸⁵ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 11-12.

benyttes i sjelesorgrommet på en god og riktig måte. *Det betydningsfulle tredje ledd* balanserer barnets fremtreden som subjekt ved at sjelesørgeren selv fremtrer som subjekt.²⁸⁶ Dette understrekes av det sjelesorgsfaget selv sier om veiledning. Det er bra å utvikle sine styrker, men vel så viktig å erkjenne sine begrensninger.²⁸⁷

En oppvask setter ikke på dagsorden det Pippi-fortellinger gjør. Satt på spissen er en Pippi fortelling åpenbart mer tolkbar enn en skitten kasserolle. Det kan tenkes at Pippi-fortellinger er enda mer fruktbare i sjelesorg med barn enn det en oppvask gjør for sjelesorg med ungdom. Ingen av delene er å forkaste, begge kan tenkes som *det betydningsfulle tredje ledd*, men da en ungdom har hatt lengre tid på seg i sin subjektdannelse kan det tenkes at et barn har mer utbytte av å møtes over en Pippi fortelling, fremfor oppvask. Samtidig kan man spørre seg om Pippi karakteren blir svaret på hva barnet *ikke* vil være. Pippi er alene og det i seg selv utgjør et trusselbilde for et barn. Da kan det tenkes at barnet ikke ønsker å identifisere seg med Pippi, det kan tenkes at barnets ønskedrøm er tilværelsen til Tommy og Annika. Hvis saken stiller seg slik, kan det tenkes at Pippi blir barnets venn på linje med det hun er for Tommy og Annika. At Pippi blir en skikkelse barnet kan se til, slik Tommy og Annika gjør. Det kan bli slik Østrem skriver det *"(...)universelle og eksistensielle spørsmål må finne konkrete svar innenfor en lokal kontekst"*²⁸⁸.

Vi kan se for oss diakonen og barnet som møtes over Pippi-fortellingen *Pippi får besøk av tyver*. Diakonen og barnet møtes og leser Pippi-fortellingen sammen. Diakonen er en voksenperson og det kreves at denne genuint engasjerer seg over saksforholdet som nå er Pippi-fortellingen. Det samme gjelder barnet som må finne fortellingen aktuell og spennende. De samtaler om Pippi og tingene hun finner på. Ulike perspektiver kan frembringes via tolkningen fra de to uavhengige subjektene med hver sin forståelseshorisont. De møtes således over et tredje ledd. Trygghet, tillit og tilknytning er rammer for sjelesorgsamtalen. En avslappet atmosfære er viktig. Sjelesorgsrommet er ikke et behandlingstilbud som opererer med diagnoser, og det skrives heller ikke rapporter.

---

²⁸⁶ Østrem, Solveig, «Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 151.

²⁸⁷ Engedal, Leif Gunnar «Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse», Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 84.

²⁸⁸ Østrem, Solveig, «Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogist tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 61.

På den ene siden kan vi si at Pippi-fortellingene kan være det betydningsfulle tredje ledd. Dette begrunnes med at fortellingene er konkrete og de har et godt potensiale for å være engasjerende. Pippi-fortellingene kan tolkes med utgangspunkt i diakoniens grunnpilarer som også er under kirkens mandat. Grunnpilarene er også viktige, allmenne fenomener som et barn kan relatere seg til. Når man ser på et stort fenomen som for eksempel nestekjærlighet i Pippi-fortellingene, kan man tenke seg at dette er noe barnet kan relatere til. Dette forutsetter at begge subjektene ser på saksforholdet som viktig. Diakoniens grunnpilarer som kan tolkes ut fra de konkrete fortellingene kan muligens være noe både konfident og sjelesørger kan se seg selv i lys av.²⁸⁹ Det er viktig å huske Fischer-Nielsens betraktninger om Lindgren og hennes Pippi-fortellinger. Han sier at Pippi-fortellingene rammer den voksens erfaringsgrunnlag på grunn av fortellingenes styrke og troverdighet.²⁹⁰ På den andre siden er dette en del av den krevende balansegangen rundt noe som kan synes ubetydelig, men som må gis åpenhet for at kan ha betydning. I lys av at diakoniens grunnpilarer er under kirkens mandat og et uttrykk for diakoni som diakonen opererer etter, kan det av gitte grunner bli aktuelt å se disse pilarene som en sak det er verdt å engasjere seg i. På denne måten trer diakonen frem som et subjekt, noe som er elementært for at barnet skal gjøre det samme. Barnets posisjon er i utgangspunktet ansett som truet, så her må man igjen tenke på balanse. Diakonen må se barnets posisjon og samtidig sjeldne barnets perspektiv. Her kommer vi nærmere en av sjelesorgens grunnleggende prinsipper; å lytte.²⁹¹ Nå nærmer vi oss avhandlingens tema og tar med oss dette videre som et bakteppe.

5.2 Gjennomgang av tema

Hvordan kan Pippi Langstrømpe brukes som ressurs i sjelesorg med barn?

Leif Gunnar Engedal stiller spørsmål om sjelesorgens egenart. Ved å kjenne sjelesorgens egenart kan man dra nytte av andre teorier og ressurser. Å lytte fremkommer som en viktig

---

²⁸⁹ Østrem, Solveig, "Barns subjektsskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 145.

²⁹⁰ Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998 s. 109.

²⁹¹ Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004 s. 89.

egenskap for sjelesørgeren. Teori fra *det betydningsfulle tredje ledd* løfter frem et perspektiv om å se i samme retning. Om man sitter i en bil så ser man ofte i samme retning. Veldig mange nevner det som en god situasjon for samtale. Samtidig må vi erkjenne noe som tydelig fremkommer av teorien om *det betydningsfulle tredje ledd*; vi må akseptere den andres fremmedhet.

Dersom sjelesorgsrommet med barn åpner for *det betydningsfulle tredje ledd*, som en potensiell resurs, så kan det tenkes at et barn med problemer med å språkliggjøre sine erfaringer, kan få plass. Andresen peker på at barnets språk ikke nødvendigvis er tilstrekkelig utviklet for å kunne sette ord på store, eksistensielle spørsmål. Hun peker på tegningens sentrale betydning, kombinert med at hun er opptatt av barna som subjekter. Da er det nærliggende å dra dette inn mot denne avhandlingens tema og vurdere hvordan subjektiviteten kommer til syne i sjelesorgsarbeid med barn.

Albæk viser til den spontane sjelesorgsamtalet som hun mener er den samtalen det kommer mest ut av i møte med den unge. Det viser at den *spontane sjelesorgsamtalet* går rett i kjernen av det den unge ønsker å snakke om på grunn av en umiddelbar tillit som oppstår der og da. På denne måten slipper den unge å være nervøs i forkant av samtalen og bruke mye tid på å håndtere nervøsiteten i samtalerommet. Albæk skriver at den *spontane samtalen* eksempelvis kan oppstå gjennom at hun og den unge står og vasker opp i sammen. I lys av avhandlingen blir det nærliggende å spørre seg om oppvasken fungerer som *det betydningsfulle tredje ledd* i møte mellom den unge og den voksne sjelesørgeren (som i Albæks eksempel er en prest). Spørsmålet er om oppvasken er viktig nok til å fungere som et saksforhold man kan møtes over og innta en subjektposisjon til. Er oppvasken et saksforhold som engasjerer og som man kan gå til motstand mot?²⁹² Likviderer oppvasken maktbalansen? Oppvasken er konkret. Dette er som tidligere nevnt et kriterium for *det betydningsfulle tredje ledd*. I tillegg er oppvasken en viktig sak, fordi oppvasken må tas. Det kan hende både sjelesørgeren og konfidenten gir oppgaven viktighet i utgangspunktet. Når den unge konfidenten og den voksne sjelesørgeren møtes over et saksforhold som oppvask, kan det være at roller blir visket ut og at de møtes som to likeverdige subjekter som synes

---

²⁹² Østrem, Solveig, «Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet», Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007 s. 158.

det er viktig å vaske opp. I møtet over oppvasken får de en samtale om hva den unge tenker på. Albæk peker også på at når en tenker sjelesorgsrommet som noe mer en "prestens kontor" så gir det konfidenten større retrett mulighet. Samtalen blir heller ikke like bindende og formell. Dette er positivt i forhold til å få konfidenten i tale, men i en uformell situasjon kan det samtidig tenkes at det finnes temaer som konfidenten ikke vil gå inn på. Konfidenten kan kanskje være ubekvem med fullstendig åpenhet fordi omgivelsene kan overhøre samtalen. Her er Andresen inne på at man kanskje bør vurdere skjermede omgivelser.²⁹³ Et annet aspekt kan være at konfidenten blir usikker på om taushetsplikten ivaretas. I teoridelen foretok jeg også en refleksjon vedrørende skamproblematikk. Her fremkommer det at konfidenter som sliter med skam er høysensitive på avvisning. Det skal lite til før de opplever sjelesørgerens oppførsel som avisende eller foraktfull. Det kan tenkes at et møte over *det betydningsfulle tredje ledd* letter litt på denne varheten da fokuset i første omgang dreier seg om noe utenfor konfident og sjelesørger selv. Kan oppvasken være et saksforhold som blir gjenstand for engasjement hos et barn? Vil det være et saksforhold barnet kan innta en subjektposisjon til? Her er det nærliggende å tenke at Pippi-fortellinger potensielt kan nære barnet med mere læring, enn oppvasken. Samt at språket til et barn er mindre utviklet til mer komplekse fenomener. Slik sett kan det på den ene siden tenkes at Pippi-fortellinger har et større potensiale som *det betydningsfulle tredje ledd* i møte med barn hva det gjelder å språkliggjøre livets erfaringer. Det kan også tenkes at barnet i dette perspektivet har større odds for å kunne tre frem som et subjekt i møte med Pippi-fortellingene. Man kunne også sett på hvordan Pippi utfører husarbeid og slik sett gjort det til en lek. En slik episode forekommer i en Pippi-fortelling som dessverre ikke er med i dette utvalget.

Pippi fortellingenes slektskap til kristendommen er et annet aspekt som er interessant. Om det er slik at den unge konfidenten av gode grunner har et anstrengt forhold til kirken som sted, kan det tenkes at det samme kan gjeldes deres forhold til Bibelens historier. Jeg presiserer igjen her at jeg ikke på noen måte ønsker å erstatte Bibelens historier med Pippi-fortellinger. Poenget er å skape kontakt, oppnå tillitt og etablere en trygg ramme for en samtale med et barn. For å oppnå samtale om Bibelens tematikk kan vi tenke oss at Pippi-fortellinger kan være en portåpner da det kanskje oppleves som mindre skremmende for den unge å innta en subjektposisjon til disse. En prest, diakon eller sjelesørger har også

---

²⁹³ Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016 s. 60.

gjørne større forhåndskunnskap rundt Bibelfortellinger enn barnet. Et annet spennende aspekt er at Pippi er hovedformidler i Pippi-fortellingene, og slik sett kan hun styrke barnets forståelse av seg selv som subjekt. Dette er et veldig godt utgangspunkt for å kunne gi konfidenten nye perspektiver på sin livssituasjon. Samtidig ser jeg verdien av å bruke Pippi fortellingene som kan åpne for nye perspektiver for både sjelesørger og konfident. Analysen viser også at Pippi-fortellinger kan være et utgangspunkt for å dra paralleller og linjer til Bibelens verdigrunnlag. Rettferdighetsperspektivet og likeverdighet i *Pippi finner på en ny spørrelek* er et godt eksempel på det. Pippi fortellingene kan således supplere sjelesorgrommet, men ikke supplere Bibelen. Pippi-fortellinger kan være en ressurs inn i sjelesorgsrommet med barn fordi de er tolkbare til å vise til grunnpilarene i diakoni.

Elaine Champange sier at fortellinger og eventyr gir betydningsfull støtte for barn på leting etter mening. Artikkelen som er skrevet av Champange snakker om barna som får være med på en reise og om de voksne medvandrerne. Champange er opptatt av barnet som subjekt og viser til sitt prosjekt om pilegrimsvandring. Hun er opptatt av barnets åndelighet, barnet som religiøst subjekt og hvordan barn engasjerer seg i eksistensielle spørsmål. Hennes forskning bygger opp under barnas engasjement som deltaker i prosjektet. De som deltok på pilegrimsvandringen viste entusiasme.

Konklusjon og avsluttende refleksjoner

Relasjonen *det betydningsfulle tredje ledd* og sjelesorg med barn kan gjøre seg gjeldende om vi ser på de teoretiske perspektiver som er representert i denne avhandlingen. Som *det betydningsfulle tredje ledd* er det mulig å tenke Pippi-fortellinger som en ressurs i sjelesorgen, også under kirkens mandat. Saksforhold som *nestekjærlighet, inkluderende felleskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet* gjorde seg gjeldende i analysen av fortellingene. Disse saksforhold er som tidligere nevnt nært beslektet med forslag til *det betydningsfulle tredje ledd* i kirkens trosopplæring.

Om det overordnede målet i kirkens trosopplæring, diakoni og sjelesorgsutøvelse er «omsorg for barns sjeler» (subjektdannelse, livstolkning og livsmestring, spiritualitet og åndelighet) så er det aktuelt å anvende teori om *det betydningsfulle tredje ledd*. Et forslag til et *betydningsfullt tredje ledd* man kan bruke som ressurs i sjelesorg med barn, kan være Pippi-fortellinger som er analysert i denne avhandlingen.

Bidrag

Denne avhandlingen har behandlet de teoretiske perspektivene rundt tema og problemsstilling. Det hele ble bundet sammen med sjelesorgsfaget gjennom godt, fundamenterte teorier. Det har vært et behov for å kartlegge det teoretiske landskapet før en eventuell empirisk tilnærming ville fremtre som aktuell. Videre ser jeg for meg at en empirisk tilnærming kan bidra med ytterligere funn når det gjelder ressurser i sjelesorgsrommet med barn.

" - Alt stort som skjedde i verden, skjedde først i noens fantasi"

Astrid Lindgren

Litteraturliste

- Albæk, Anni L., "Den skamfulde ensomhed", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2016
- Andresen, Kjellaug, "Sjelesorg med ungdom", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 1/2016
- "Aspaas, Øystein, "Resepsjonsetetikk og reader-response", Høgskolen i Tromsø 2005.
Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/2270/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y>"
- Bergem, Anders, "Som epler av gull... En bok om kristen sjelesorg – Bind 1", Kolofon 2008.
- Bibelen, Det norske bibelselskaps forlag 1978
- Bjorvand, Agnes-Margrethe og Aisato, Lisa, "Astrid Lindgren", Cappelen Damm AS 2015.
- Bjorvand, Agnes-Margrethe, "De streke jentene – en studie av Astrid Lindgrens Pippi Långstrump og Ronja Rövardotter", Hovedoppgave v/ UiO 1996.
- Champange, Elaine, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008.
- Eide, Øyvind M., "Forståelse og fordykning - perspektiv på den sjelesørgeriske samtalen", Luther Forlag 2014.
- Engedal, Leif Gunnar "Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse", Tidsskrift for Sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2004.
- Engedal, Leif Gunnar, Fagermoen, Tron og Sandsmark, Astrid, "Trosopplæring for alle? - Læring, tro og sårbare unge", IKO-Forlaget, Oslo, 2105.
- Engedal, Leif Gunnar, Persson, B. Lennart og Torp, Elisabeth, "Trygge Rom", Verbum 2013.
- Fischer-Nielsen, Werner, "Astrid Lindgren og kristendommen", Unitas Forlag 1998.
- Gjærum, Bente, Grøholt, Berit og Sommerschild, Hilchen, "Mestring som mulighet i møte med barn, ungdom og foreldre", Universitetsforlaget 2010.
- Kirkerådet, "Plan for diakoni", Den Norske Kirke 2010.
- Kirkerådet, "Plan for trosopplæring", Den Norske Kirke 2010.
- Lindgren, Astrid, "Pippi Langstrømpe - Alle Pippi-historiene", Cappelen Damm AS 2011.
- Løland, Hanne, "Connecting the dots", Universitetsforlaget 2008.
- Månsson, Dan K., "Årsskrift 2009/2010", Kristen Pædagogisk Institutt, Nyhetsbrev nr 3 Oktober 2010. 11 årgang. ISSN: 1603-8983
- NRK.no, Lesekunst teorier, 2002.
Hentet fra <http://www.nrk.no/nyheter/kultur/lesekunst/teorier/1938302.html>
- Ramsfjell, Astri, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008.
- Sagberg, Sturla, "Barnet i trosopplæringen", IKO-Forlaget, Oslo 2008.
- Slettan, Svein, "Ungdomslitteratur - ei innføring", Cappelen Damm AS 2014.
- "Thorsen, Dorthe J., "En kristen side av Astrid Lindgren", Kristeligt Dagblad 2007
Hentet fra <http://www.kristendom.dk/kultur/en-kristen-side-af-astrid-lindgren>"
- Wirgenes, Paul Erik, "Diakonale og sjelesørgeriske perspektiver på Trosopplæringsreformen", Tidsskrift for sjelesorg, Modum Bad Nr. 2/2005
- Øien, Marit Berg, "Lesemåter i et litteraturformidlingsprosjekt", Masteroppgave UiO 2009.
Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/26844/Maritsmaster.pdf?sequence=2>"
- Østrem, Solveig, "Barns subjektskaping og det betydningsfulle tredje leddet", Prismet Pedagogisk tidsskrift Nr 58, Universitetsforlaget 2007.